

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Košecová

Finanční gramotnost žáků na základní škole náměstí Míru 3 v Brně

Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením Ing. Aleny Opletalové, Ph.D. Veškerou literaturu, kterou jsem požila, jsem uvedla v seznamu odborné literatury.

V Olomouci dne _____

Tereza Košecová

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí mé práce Ing. Aleně Opletalové, Ph.D za její cenné rady, doporučení, konzultace a pomoc při psaní mé bakalářské práce. Také děkuji vedení Základní školy náměstí Míru 3 v Brně za možnost provádět výzkum mé bakalářské práce právě tam. Děkuji žákům za vyplnění dotazníků. V poslední řadě bych ráda poděkovala mojí rodině, za jejich podporu a trpělivost při mém studiu a psaní bakalářské práce.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Tereza Košecová
Ústav:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název závěrečné práce:	Finanční gramotnost žáků na základní škole náměstí Míru 3 v Brně
Název závěrečné práce v angličtině:	Financial literacy students at elementary school náměstí Míru 3 in Brno
Anotace závěrečné práce:	<p>Bakalářská práce se zabývá finanční gramotností žáků na Základní škole náměstí Míru 3 v Brně. Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaká je úroveň finanční gramotnosti žáků pátých a devátých ročníků na konkrétní základní škole. Teoretická část je rozdělena na pět částí. Najdeme zde definici samotné gramotnosti a finanční gramotnosti. Dále jsou zde zmíněny pojmy z oblasti finanční gramotnosti Předposlední část se věnuje začleněné finanční gramotnosti do výuky a strategickým dokumentům. V poslední části je realizace a začlenění finanční gramotnosti na konkrétní základní škole v Brně. Praktická část se skládá z výzkumného šetření provedeného kvantitativní metodou a výzkum je proveden pomocí dotazníkového šetření. Výsledky výzkumu ukazují, zda si žáci dokáží šetřit peníze, za co utrácejí a orientují se v oblasti</p>

	finanční gramotnosti a v pojmech, které s tím souvisí.
Anotace závěrečné práce v angličtině:	The bachelor thesis Financial literacy students at elementary school náměstí Míru 3 in Brno analyses financial literacy of pupils 5th and 9th grade. The theoretical part defines financial literacy concepts and describes financial education and the system of building financial literacy in elementary school. The empirical part of the work is based questionnaire survey. The aim is to find out how the pupils are able to save up their money, how they spend their money and if they know some concepts from financial literacy.
Klíčová slova:	finanční gramotnost, finanční vzdělávání, strategické dokumenty, školní systém vzdělávání, gramotnost
Klíčová slova v angličtině:	financial literacy, financial education, strategic documents, school system of education, literacy
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Dotazník pro žáky 5. ročníku Příloha č. 2 – Dotazník pro žáky 9. ročníku
Rozsah práce:	73 stran
Jazyk práce:	Český jazyk

Obsah

Úvod	8
1. Definice a vymezení pojmů.....	9
1. 1 Gramotnost.....	9
2. Finanční gramotnost	9
2. 1 Definice finanční gramotnosti	10
2. 2 Složky finanční gramotnosti.....	10
2. 2. 1 Peněžní gramotnost	11
2. 2. 2 Cenová gramotnost.....	11
2. 2. 3 Rozpočtová gramotnost.....	11
3. Finanční gramotnost ve vzdělávání	11
3. 1 Finanční vzdělávání.....	11
3. 1. 1 Cíle finančního vzdělávání.....	11
3. 2 Učivo finančního vzdělávání a jeho pilíře	12
3. 2. 1 Počáteční vzdělávání	12
3. 2. 2 Další vzdělávání	13
3. 3 Pojmy v oblasti finanční gramotnosti	13
<i>Peněžní gramotnost</i>	13
3. 3. 1 Peníze	13
3. 3. 2 Měnový kurz	13
3. 3. 4 Nabídka a poptávka	14
3. 3. 5 Úrok.....	15
3. 3. 6 Roční procentní sazba nákladů (RPSN)	15
3. 3. 7 Hrubý domácí produkt (HDP).....	15
3. 3. 8 Nezaměstnanost.....	16
3. 3. 9 Daně	16
3. 3. 11 Výdaje.....	17
3. 3. 12 Rozpočet.....	17
4. Finanční gramotnost v RVP ZV	19

4. 1 Začlenění finanční gramotnosti do výuky.....	20
4. 2 Finanční gramotnost dnes	21
5. Výuka finanční gramotnosti	22
5. 1 Výuka finanční gramotnosti na školách.....	22
5. 2 Výuka finanční gramotnosti na Základní škole náměstí Míru 3 v Brně	22
5. 2. 1 Člověk a svět práce.....	22
5. 2. 2 Člověk a jeho svět	23
5. 2. 3 Občanská výchova.....	24
5. 3 Participativní rozpočet do škol	25
6. Praktická část.....	27
6. 1 Cíl šetření.....	27
6. 2 Průběh výzkumu	27
6. 3 Vyhodnocení dotazníků žáků 5. ročníku.....	28
6. 4 Výsledky žáků 9. ročníku.....	44
6. 5 Výzkumné šetření – shrnutí.....	62
7. Závěr.....	64
8. Seznam použité literatury a zdroje	65
9. Seznam grafů.....	67
10. Seznam příloh.....	69

Úvod

Ve své bakalářské práci bych se ráda věnovala problematice finanční gramotnosti. Myslím si, že je toto téma v dnešní době hodně časté a vyskytuje se jak ve škole, práci nebo našem osobním životě. Finanční gramotnost je důležitá nejen pro žáky na základních školách, ale i pro dospělé, kteří kolikrát neví, jak s financemi zacházet. Žáci dostávají od rodičů kapesné, ale nedokáží s ním zacházet a neuvědomují si, že rodiče musí pracovat, aby jim kapesné dali. Nevědí, jaká je hodnota peněz a taky, co vše je potřeba zaplatit. Dle mého názoru je Česká republika s výukou finanční gramotnosti na dobré cestě. Dále už záleží škola od školy, jak tuto výuku uchopí. Již v roce 2009 se dostala finanční gramotnost do Rámcových vzdělávacích programů na středních školách. Dále v roce 2013 je povinná na základních školách a v jejich Rámcových vzdělávacích programech. Je na každé škole, jak téma finanční gramotnost zahrne do jednotlivých předmětů. Každá škola s tím naložila jinak. Na některých školách je finanční gramotnost součástí matematiky či občanské výchovy. Jsou i školy, kde je výuka finanční gramotnosti přímo jako předmět. Na některých školách se věnují finanční gramotnosti v rámci projektů. Jeden z těchto projektů je ve městě Brno: Participativní rozpočet do škol. Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

Cílem teoretické části je zaměřit se na pojmy, které se vyskytují v oblasti finanční gramotnosti, druhy gramotností a vymezení finanční gramotnosti v ŠVP základní školy, kterou jsem si pro svůj výzkum vybrala.

V praktické části jsem se rozhodla zjistit, jak jsou na tom žáci s finanční gramotností na škole, kde prvním rokem učím. Sama vyučuji předmět: Člověk a svět práce (ČaSP), kde máme ve ŠVP oblast finanční gramotnosti a v hodinách se žáci s touto oblastí setkávají. Výzkum se konal na Základní škole v Brně náměstí Míru 3. Zvolila jsem žáky pátých a devátých ročníků. Tyto ročníky mi přijdou zlomové, kdy jdou žáci z páté třídy na druhý stupeň základní školy a žáci devátých ročníků pokračují na střední odbornou školu či gymnázium. Sestavila jsem zvlášť dotazník pro žáky pátých a zvlášť pro žáky devátých ročníků. Cílem práce je zjistit, jak jsou žáci z tohoto hlediska připraveni a jak se v této problematice orientují.

1. Definice a vymezení pojmů

1.1 Gramotnost

Nejdůležitějším pojmem, který je potřeba si objasnit je pojem gramotnost. Člověk se s tímto pojmem setká již na základní škole během povinné školní docházky. Jsou to základní znalosti a dovednosti člověka. Jako první dovednost je dovednost číst a psát. Dle Průchy (1995, s. 73–74) najdeme v Pedagogickém slovníku definici, že „*gramotnost je dovednost číst a psát, získávaná obvykle v počátečních ročnících školní docházky.*“ V dnešní době se čtení a psaní považuje za základ pro další fungování v životě.

To, že člověk umí číst a psát je důležité, jak pro jeho osobní či pracovní život. Pokud hovoříme o pojmu gramotnost, tak se setkáváme i s pojmem ngramotnost Pro člověka je toto umět a znát základ. Musíme si uvědomit, že ke gramotnosti se pojí také ngramotnost.

Ten, kdo přišel jako první s pojmem nebo spíše definicí pojmu finanční gramotnost byla Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO v roce 1958. Gramotný je dle nich člověk, „*který umí s porozuměním číst a napsat krátké jednoduché vyjádření ze svého každodenního života*“ (UNESCO, 1958). Postupem času byla tato formulace definice gramotnosti nedostatečná, takže se její definice ještě několik desítek let měnila.

V dnešní době nám nestačí pouze slovo gramotnost jako taková. Se slovem gramotnost se setkáváme v našem životě téměř pořád. Nejvíce se s ní setkáváme v oblasti vzdělávání, a to v oblasti finanční gramotnosti. V RVP ZV se můžeme dočíst, že ve školství existují další jiné gramotnosti: finanční, digitální, technická, počítačová apod.

2. Finanční gramotnost

Finanční gramotnost se stává v dnešní době často řešeným tématem. Člověk se s finanční gramotností setkává již od útlého věku. Je velice důležitá jak pro občany, tak i pro žáky na základních či středních školách, kde je jí věnována čím dál tím větší pozornost. Dle mě je toto správné, když je člověk finančně gramotný, tak se nezadluží a nemusí pak řešit problémy s exekucí apod. Patří mezi důležité lidské znalosti, aby se člověk nedostal lehce do dluhů apod.

2. 1 Definice finanční gramotnosti

Definice, které vysvětlují, co je to finanční gramotnost je spousta. Ministerstvo financí České republiky vytvořilo v roce 2010 dokument, který se nazývá Národní strategie finančního vzdělávání spolu s ministerstvem školství. Definice zní: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.*“ Toto vzdělávání je povinně součástí rámcových vzdělávacích programů, jak pro základní, tak pro střední školy. Po deseti letech, tedy v roce 2020 tento dokument aktualizovali a nazvali jej Národní strategie finančního vzdělávání 2.0. Definice, která je nová z roku 2020 zní takto: „*Finanční gramotnost je souhrn znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování. Ke zvyšování finanční gramotnosti přispívá finanční vzdělávání a praktické zkušenosti. Finanční vzdělávání je proces směřující ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Jeho cílem je posílení osobní odpovědnosti jedince za hospodaření se svými financemi, a tím k zajištění finanční prosperity jedince i jeho rodiny.*“ Co se týká změn v následujících definicích, tak jednou z nich je, že se rozšíří záběr finančního vzdělávání na větší záběr populace. Zejména se stát zaměří na sociálně ohrožené skupiny, lidé, kteří čerpají pomoc v hmotné nouzi, důchodce či nezaměstnané. Účelem a smyslem této strategie je, aby byla v oblasti finanční gramotnosti vzdělávána co největší část obyvatel České republiky. Pro základní a střední školy dále platí, že se s finanční gramotností setkávají během výuky, nejvíce se s ní prakticky setkají (setkávají) v nových RVP v jejich nové revizi.

2. 2 Složky finanční gramotnosti

Finanční gramotnost se skládá ze tří složek V dokumentu Národní strategie finančního vzdělávání z roku 2010 můžeme zjistit, že se finanční gramotnost skládá ze tří složek: z peněžní gramotnosti, cenové gramotnosti a rozpočtové gramotnosti. Každá z těchto tří složek se věnuje určitým oblastem, tyto oblasti se ale ve výsledku mezi sebou prolínají.

2. 2. 1 Peněžní gramotnost

Peněžní gramotnost se zabývá schopnostmi a dovednostmi, které jsou potřebné, abychom mohli spravovat hotovostní a bezhotovostní peníze a transakce, které jsou s nimi spojeny, kromě tohoto se zabývá nástroji, které k těmto operacím potřebujeme, zejména bankovními účty, druhy plateb).

2. 2. 2 Cenová gramotnost

Cenová gramotnost se zabývá kompetencemi, které jsou důležité pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci. Zda člověk chápe cenu peněz v čase a terminologie, které souvisí s úrokovými sazbami.

2. 2. 3 Rozpočtová gramotnost

Rozpočtovou gramotnost tvoří kompetence pro správu osobního nebo rodinného rozpočtu (schopnost vést rodinný rozpočet či osobní rozpočet), stanovovat si finanční cíle. Setkává se i se schopností zvládat různé životní situace, které se týkají financí. Mimo jiné se rozpočtová gramotnost zabývá i dvěma složkami. První složkou je, že je občan schopen spravovat svoje finanční aktiva, mezi které patří např. investice, pojištění vklady. Druhou složkou jsou finanční závazky např. úvěry nebo leasingy.

3. Finanční gramotnost ve vzdělávání

Zde bych se ráda zaměřila na zařazení finanční gramotnosti do rámcových vzdělávacích programů i školních vzdělávacích programů, kdy byla zařazena finanční gramotnost do výuky a s jakými pojmy se v oblasti finanční gramotnosti setkáváme.

3. 1 Finanční vzdělávání

Finanční vzdělávání je pro žáky velmi důležité, aby věděli a uměli nakládat se svými financemi a finančními prostředky, aby s nimi uměli hospodařit a dokázali je vyhodnocovat. Dle Opletalové a Kvintové (2014) *je finanční vzdělávání dlouhodobý proces, který se odehrává v neustále vyvíjejícím prostředí (změna finančních prostředků a služeb) a je cílen na všechny skupiny obyvatel.*

3. 1. 1 Cíle finančního vzdělávání

Jak jsem již zmínila, důležitým dokumentem je Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 z roku 2020. Ta nám nastiňuje, jakým směrem se bude finanční gramotnost ubírat u nás v České republice. *Finanční vzdělávání slouží ke zvýšení úrovně finanční*

gramotnosti České republiky. Občané, jakožto spotřebitelé pracují s informacemi na finančním trhu, aby si zajistili svoje životní potřeby pro ně samotné či jejich rodinu (Národní, 2010, s. 2).

Finanční vzdělávání je snaha, aby se dostalo všem občanům, zkrátka všem. Díky finančnímu vzdělávání se u nás zvyšuje finanční gramotnost a dokážeme se lépe orientovat např. na finančním trhu a nakládat s penězi nebo se nedostat do tíživých finančních situací. Finančně vzdělávat je již potřeba na prvním stupni, kdy se již děti s financemi setkávají.

Pojmy jako finanční gramotnost a finanční vzdělávání jsou mezi sebou propojené, ale každý znamená něco jiného. Finanční gramotnost je stupeň vzdělávání, kterého bylo dosaženo. Finanční vzdělávání je právě proces, při kterém dochází ke získávání a zvyšování určité úrovně finanční gramotnosti.

3. 2 Učivo finančního vzdělávání a jeho pilíře

Otázka finančního vzdělávání se týká nás všech. O tom, že bude povinné finanční vzdělávání, bylo rozhodnuto koncem roku 2005 vládou. Vládou bylo přijato usnesení o tom, že se bude snažit připravit školní systém na to, aby se začal věnovat finanční gramotnosti na základních a středních školách. Toto usnesení vedlo k tomu, že v roce 2007 byl vydán dokument, který se nazývá Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy spolu s Ministerstvem financí a Ministerstvem průmyslu a obchodu připravili tento dokument. To, že je finanční vzdělávání „běh na dlouhou trať“, víme. Není to nic, co by bylo ze dne na den a vyžaduje to spoustu práce. Je potřeba, aby bylo zaměřeno na lidi ve všech věkových oblastech. Díky tomuto dochází k rozdělení na dva pilíře finančního vzdělávání. Prvním z pilířů je počáteční a druhý se nazývá další.

3. 2. 1 Počáteční vzdělávání

Počátečním vzděláváním je dle Strategie (MFČR, 2020, s. 16) *„předškolní vzdělávání, základní vzdělávání, střední vzdělávání, vzdělávání v konzervatoři a vyšší odborné vzdělávání uskutečňované podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a studium v akreditovaných studijních programech uskutečňovaných podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, vysokými školami nebo jejich součástmi.“* Toto počáteční vzdělávání je zajišťováno státem, zejména Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Právě pro toto

vzdělávání byl vytvořen již zmíněný dokument Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách.

3. 2. 2 Další vzdělávání

Mezi další vzdělávání můžeme zahrnout *aktivity, které nestojí na počátku v počátečním vzdělávání. Tyto aktivity někdy označujeme jako celoživotní vzdělávání* (MFČR, 2010, s. 16). Toto vzdělávání je zaměřeno na dospělé.

3. 3 Pojmy v oblasti finanční gramotnosti

V oblasti finanční gramotnosti se můžeme setkat s různými pojmy. Člověk se s těmito pojmy setkává dnes a denně a je důležité, aby jim rozuměl a dokázal je dále používat v praxi. Jak jsem již zmínila, že máme tři druhy finanční gramotnosti, tak ke každé z nich náleží několik pojmů, které bychom měli znát a porozumět jim.

Peněžní gramotnost

3. 3. 1 Peníze

Peníze jsou prvním pojmem, který se nám vybaví, když se řekne pojem peněžní gramotnost. Peníze jsou aktivum, kterým platíme. Jsou přijímány při o placení za zboží, služby nebo dluhy. V některých případech nám peníze ukazují míru bohatství, slouží jako jakýsi ukazatel bohatství. Jako ukazatel bohatství neslouží pouze peníze. Ale patří sem např. i cenné papíry, nemovitosti. Peníze mají funkci zúčtovací jednotky kupní ceny, slouží jako prostředek směny a jako prostředek uchování hodnoty. Peníze vzniknou a zaniknou v obchodních bankách. Aby mohly peníze vzniknout, je jejich vznik podmíněn poskytováním úvěrů, nákupem státních cenných papírů, úročením vkladů nebo koupí majetků či služeb. Peníze vzniknou tak, že nám jako klientovi jsou připsány během pár vteřin na účet. Při opaku, kdy peníze zanikají dochází tehdy, když se splácí úvěry. V dnešní době, možná i díky pandemii COVID-19 se stále více a více používá elektronické bankovníctví a platba kartami.

3. 3. 2 Měnový kurz

Druhým pojmem, který patří do peněžní gramotnosti je měnový kurz. S měnovým kurzem se setkáváme velmi často. Zejména, když chceme vycestovat do jiné země. Měnový kurz nám vyjadřuje hodnotu jedné měny v hodnotě měny druhé. Každá měna má svůj kód, který má tři písmenka a samotný znak měny. Měnový kurz je zapisován podle tzv. kotací. Existují dva druhy kotací. První kotací je kotace přímá, u ní se jako první uvádí měna domácí, za ní následuje měna zahraniční. Vyjádří nám, kolik potřebujeme domácí měny za jednotku

zahraniční měny. U nepřímé kotace je to naopak. Jako první je uvedena měna zahraniční a za ní následuje měna domácí. Z této kotace dokážeme zjistit, kolik jednotek zahraniční měny je potřeba na jednotku měny domácí.

Cenová gramotnost

3. 3. 3 Inlace

Pojem inflace je dnes hodně častý. Troufla bych si i říci, že je možná nejčastější. Inlace nám ukazuje, jak rostou ceny v dané ekonomice. Jde o oslabení reálné hodnoty měny, která je daná vůči zboží a službám, které si my spotřebitelé kupujeme. S pojmem inflace se pojí i pojem míra inflace. Míra inflace nám vyjádří, o kolik % se změnil objem peněz, který je potřebný pro zakoupení stejného množství zboží či služeb v současné době (právě teď) ve srovnání s jiným (minulým) obdobím. Podle toho, jakou má míra inflace procentuální hodnotu, rozlišujeme tři druhy inflace: mírnou inflaci (0-10 %), pádivou inflaci (10-100 %) a hyperinflaci (více než 100 %). Míra inflace se ale týká pouze určitého spotřebního koše, nazývá se index spotřebních cen, který označujeme zkratkou CPI. V České republice tuto hodnotu indexu spotřebních cen měří Český statistický úřad. V České republice je aktuální míra inflace je 8,3 % (říjen 2023). Pojmem deflace označíme jako dlouhodobý pokles většiny cen.

3. 3. 4 Nabídka a poptávka

S tímto pojmem se žáci setkají například hned u základní škole v obchodě s potravinami, kam chodí každé ráno nakupovat. Sami ale nevědí, že se právě s těmito pojmy setkali. Nabídku zastupuje ten, kdo danou věc či zboží prodává. Takže můžeme říct, že stojí v roli prodávajících. Poptávka naopak vyjadřuje závislost, kde najdeme dvě proměnné: množství produkce a cenu produkce. Poptávka je ochota spotřebitele (kupujícího) nakupovat různé množství zboží nebo služeb při různých cenách. To, že se změní poptávka může vyvolat změna cen u jiného zboží nebo změna nominálního důchodu. Že se změní poptávka formou, že se zvýší nominální důchod znamená, že spotřebitel má více peněžních prostředků, tím pádem si může více zboží, které poptává (potřebuje). Pokud dojde k poklesu nominálního důchodu, tak se to projeví tak, že je nižší poptávka ze strany spotřebitele (kupujícího). Zda se změní forma změny ceny poptávky, tak to můžeme říci, že pokud budou růst ceny u produktů, tak spotřebitel upřednostní produkty, které jsou levnější a má na ně finanční prostředky. Pokud klesne cena zboží nebo služeb, poptávka se zvýší, protože o tu věc za danou částku, která je adekvátní, má zájem větší množství spotřebitelů. Pokud se změní cen, tak se

poptávané množství mění nepřímo úměrně. Takový jev můžeme nazvat jako Cenová elasticita poptávky.

3. 3. 5 Úrok

Pojem úrok můžeme označit jako dva ekonomické subjekty, z nichž má každý z nich jiný záměr. Na to, aby jeden z těchto subjektů mohl zrealizovat jeho záměr, potřebuje peníze, které ale nemá. Druhý z nich vlastní velký obnos peněz, které nabídne prvnímu. Díky tomu, že jeden subjekt druhému poskytne část peněz, kterou potřebuje, tak mezi nimi tímto vzniká úvěr. Ten, který peníze poskytuje nazýváme věřitel a kdo peníze přijímá je dlužník. Samotný úrok je, rozdíl mezi vrácenou částkou a výší úvěru. Pokud vyjadřujeme úrok v procentech, tak tomu říkáme úroková míra. Nominální úroková míra se stanovuje ročně (p.a.), pololetně (p.s.), čtvrtletně (p.q.), měsíčně (p.m.) nebo denně (p.d.). Nejčastější úroková míra, se kterou se setkáváme je na roční bázi. Pokud vztahujeme úrokovou míru ke konkrétnímu finančnímu produktu nazýváme úrokovou sazbou. Doba, po kterou je nutné úvěr splatit nazýváme lhůta splatnosti.

3. 3. 6 Roční procentní sazba nákladů (RPSN)

Hodnota RPSN nám uvádí podíl v % z celkové částky, kterou dlužíme a zaplatí ji spotřebitel za období jednoho roku. Pokud si máme v plánu brát úvěr, tak hodnota RPSN je jeden z důležitých faktorů, kterými bychom se měli řídit. Reálná procentuální sazba nákladů nám vyjadřuje skutečné náklady úvěru. A to ne jen ve formě úroků, ale i další náklady, které potřebujeme (vedení úvěrového účtu, pojištění, poplatky bance).

3. 3. 7 Hrubý domácí produkt (HDP)

Hrubý domácí produkt je vyjádřen tak, že se sečtou všechny hodnoty finálních statků a služeb, které se v zemi vyrobí za jeden rok. Hodnota HDP je vyjádřena jako součet výdajů domácností na spotřebu, soukromých investic, státních nákupů a čistého exportu.

$$HDP = C + IB + G + EN$$

Písmenem C označujeme výdaje domácnosti, které dělíme na dlouhodobé, krátkodobé a výdaje za služby. Písmeny IB označujeme soukromé hrubé domácí investice, které jsou tvořeny investičními nákupy firem. Pod písmenem G si představíme státní nákupy, ty představují nákup fiskální produkce. Písmeno G představuje nákup fiskální produkce a čistý export EN, ten představuje rozdíl mezi exportem a importem.

3. 3. 8 Nezaměstnanost

Pojem nezaměstnanost můžeme definovat jako situaci na trhu práce. Rozsah míry nezaměstnanosti je měřen pomocí míry nezaměstnanosti. Rozlišujeme tři základní typy nezaměstnanosti. Prvním typem je strukturální nezaměstnanost, kdy není nabídka práce v souladu s poptávkou po práci. Druhým typem je cyklická nezaměstnanost, která odráží kolísání výkonu ekonomiky. Posledním typem je frikční nezaměstnanost, která vznikne díky migraci pracovníků mezi pracovními místy či příležitostmi.

3. 3. 9 Daně

Daň je pro všechny povinná a pravidelně se opakuje, Je to stanovená platba zákonem, která je placena do veřejného rozpočtu. Pojmem daňová povinnost subjektu je, že jsou sečteny všechny povinné platby, které stanovil zákon, placeny do rozpočtové soustavy státu. Obdobím, které je určeno pro odvod daní se nazývá zdaňovací období. Každá daň se počítá jinak, má vlastní způsob výpočtu základu daně, předmět daně, sazbu daně, nezdanitelné minimum, slevy na dani a způsob placení daně. Pojmem daňová soustava označujeme soustavy daní. Máme tři základní daňové soustavy, mezi ně patří: spotřební daně, majetkové daně a důchodové daně.

Rozpočtová gramotnost

3. 3. 10 Příjmy

Příjmy jsou základní, aby byly uspokojeny potřeby mě samotné či mé rodiny. Příjmy dělíme do tří skupin. První ze skupin je skupina, kde jsou příjmy z výdělečné činnosti. Nejhlavnější část tohoto příjmu tvoří příjem ze zaměstnání, který nazýváme mzda (plat). Dalším příjmem je příjem z podnikatelské činnosti, tento příjem se nazývá zisk. Toto je otázka podnikání, kdy člověk nejdříve odečte všechny výdaje, které jsou s jeho podnikáním spojeny, výsledkem je právě jeho zisk, který po odečtení výdajů získal. Pokud člověk podniká, musí také platit daň z příjmu fyzických osob, ale i zdravotní a sociální pojištění. Stejně jako u příjmu ze zaměstnání. Druhou skupinou jsou sociální dávky. U většiny domácností jsou sociální dávky jako příjem vedlejší. Máme v České republice ale i obyvatele, kteří mají sociální dávky jako jediný možný příjem. Jako sociální dávku si můžeme představit náhradu za mzdu nebo za zisk. Člověk dostane sociální dávky v těžké životní situaci. Mezi tyto sociální dávky patří důchod, přídavky na děti nebo na bydlení. Poslední, třetí skupinou jsou příjmy, které nazýváme ostatní. Mezi tyto příjmy můžeme například zařadit, pokud člověk něco zdědí, dary nebo příjmy z prodeje nemovitosti (či majetku).

3. 3. 11 Výdaje

Výdaje nám slouží k tomu, abychom mohli uspokojit naše životně důležité potřeby. Zejména jídlo, pití, vzdělání, bydlení atd. Stejně jako jdou rozdělit příjmy, můžeme rozdělit i výdaje. Výdaje můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupina výdajů se nazývá výdaje pravidelné. Již z názvu můžeme říci, že se bude jednat o něco, co je placeno pravidelně. Jedná se například o výdaje na bydlení, elektřinu, potraviny. Druhou skupinu výdajů označujeme jako výdaje jednorázové. To znamená, že tyto výdaje neplatíme pravidelně, ale nepravidelně. Příkladem těchto výdajů je koupě nového domu, bytu či auta. Můžeme sem zařadit i koupi dovolené.

Toto není jediné rozdělení, jak můžeme výdaje dělit. Dalším dělením je na výdaje zbytné a nezbytné. Z těchto názvů můžeme odvodit, že mezi zbytné výdaje zařadíme to, co k životu nutně nepotřebujeme. Pokud bychom se ocitli v krizi, mohli bychom na těchto výdajích ušetřit. Mezi nezbytné výdaje zařadíme výdaje, které zaplatit zkrátka musíme nebo bychom spíše měli. Příkladem jsou například výdaje, které potřebuje naše domácnost. Jsou to věci, které člověk k životu potřebuje a neměl nebo nemůže je vynechat. Jedná se například o nájem, daně, pojištění nebo platba energií. Pokud člověk neplatí pojištění, může se díky jeho finanční ngramotnosti dostat do tíživé situace.

Každý žijeme jiný život a zbytné a nezbytné výdaje můžeme vnímat jinak. Pokaždé záleží na nás samotných, jak to cítíme a jaké máme priority nebo co upřednostňujeme. Proto bych ráda řekla, že neexistují přesně příklady, které jsou pro výdaje zbytné a nezbytné typické.

3. 3. 12 Rozpočet

S pojmem rozpočet je důležité seznámit nejen žáky, ale i dospělé. Ne každý dle mě rozumí a chápe, proč je dobré si tvořit vlastní rozpočet. Rozpočet se sestavuje, když se porovnávají příjmy a výdaje. Každý člověk si můžeme dělat vlastní rozpočet, tento rozpočet nazýváme osobní. Existuje ale i rodinný rozpočet, kde se zapisují příjmy i výdaje celé rodiny, ne pouze člověka jako jedince. Rozpočet většinou sestavujeme na měsíc.

Existují tři typy rozpočtů. Mezi první typ rozpočtu patří rozpočet přebytkový, o tomto rozpočtu hovoříme, když jsou příjmy vyšší než výdaje. Dle mě je nejlepší mít tento typ rozpočtu, kdy má člověk finanční rezervu pro případ, kdyby se něco stalo. S tímto souvisí i otázka, zda je důležité mít finanční rezervu. Díky tomuto typu rozpočtu si můžeme odkládat peníze bokem a tvořit si finanční rezervu, pokud bych se ocitla ve špatné finanční situaci.

Dalším typem rozpočtu je rozpočet schodkový. Schodkový rozpočet je opakem rozpočtu přebytkového. V této situaci má člověk menší příjmy než výdaje. Toto není dlouhodobé řešení. Můžou dojít finanční rezervy. Člověk by se nad sebou měl zamyslet a snížit jeho výdaje nebo zvýšit příjmy. Pokud jsou příjmy a výdaje na podobné úrovni, jedná se o rozpočet vyrovnaný.

4. Finanční gramotnost v RVP ZV

V České republice jsou ve vzdělávací soustavě důležité dva kurikulární dokumenty. Tyto dokumenty jsou pro žáka, kteří jsou vzděláváni ve věku 3–19 let. Prvním z dokumentů je rámcový vzdělávací program (RVP), který je na státní úrovni. Tyto programy jsou zpracovávány pro všechny etapy vzdělávání (předškolní, základní a střední). Pro školní úroveň jsou koncipovány školní vzdělávací programy (ŠVP).

Výsledkem vzdělávání jsou klíčové kompetence, které žák získá během základního vzdělávání. Jsou to očekávané výstupy, kterých by měl žák dosáhnout za dané (určité) období. Žák má takové schopnosti, postoje, dovednosti a vědomosti, které bude potřebovat, jak v osobním, tak v pracovním životě. V základním vzdělávání najdeme hned několik kompetencí: kompetence občanské, kompetence pracovní, kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence sociální a personální a kompetence komunikativní. Aby žák dosáhl všech kompetencí, je potřeba, aby se vzdělával ve všech těchto oblastech. V očekávaných výstupech najdeme popsáno, jak si žák učivo osvojil či je chopen jej využít v běžném životě. Očekávané výstupy jsou děleny do tematických celků a časových období tak, aby byla možnost je změřit a ověřit.

Jak jsem již zmínila, existuje počáteční vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti jako jeden z pilířů. Mezi počáteční vzdělávání můžeme zahrnout vzdělání na základní, střední nebo střední odborné škole či na gymnáziu. Garantem finančního vzdělávání je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo financí a Česká národní banka.

Existuje Rámcový vzdělávací program, o kterém jsem již psala výše. Tímto Rámcovým vzdělávacím programem se řídí každá škola. Vydává jej stát. Existují různé Rámcové vzdělávací programy, záleží na typu školy. V Rámcových vzdělávacích programech se dozvíme, že je zde finanční gramotnost zastoupena hodně.

Finanční gramotnost je často zařazována do matematiky, informačních a komunikačních technologií nebo občanské výchovy. Zda je finanční gramotnost do výuky v některém předmětu zařazena, je potřeba se o tomto zmínit ve Školním vzdělávacím programu, který si každá škola tvoří sama. V dnešní době najdeme na základních školách spoustu volitelných předmětů. Do těchto předmětů ale finanční gramotnost zařadit nemůžeme, protože patří mezi povinnou složku základního vzdělávání. Výuka finanční gramotnosti by měla dle Rámcového vzdělávacího programu proběhnout na prvním i druhém stupni základní školy.

Finanční gramotnost zasahuje do mezipředmětových vztahů. Proto je zde důležitá spolupráce mezi vedením školy a mezi samotnými pedagogickými pracovníky. Záleží a každé škole, jak si s výukou finanční gramotnosti poradí. Samotná škola rozhoduje o tom, jak bude výuka probíhat a vypadat.

4.1 Začlenění finanční gramotnosti do výuky

Finanční gramotnost a její výuka probíhá na úrovni formálního vzdělávání. Finanční gramotnost je řazena do finančního vzdělávání plošně. Ať už je žák absolventem prvního nebo druhého stupně, musím mít znalosti z oblasti finanční gramotnosti přesně tak, jak je to v Rámcových vzdělávacích programech, kde jsou uvedené jednotlivé výstupy, které by měl žák mít. Tato problematika je v rukou každé školy, jak je zařazena do Školního vzdělávacího programu.

Finanční gramotnost se do vzdělávání dostává od roku 2007. V tomto roce se vytvořila Strategie finančního vzdělávání, kterou ještě neschválila vláda, byla to jakési první řešení, jak posílit finanční gramotnost všech občanů v České republice. Až po Strategii finančního vzdělávání z roku 2007, byl v roce 2017 navržen nový Standard finanční gramotnosti na základních a středních školách. Tento Standard finanční gramotnosti byl spolu se Strategií finančního vzdělávání zařazen do Rámcových vzdělávacích programů. *Zařazen byl pro žáky prvního stupně s názvem „Člověk a jeho svět“, u žáků druhého stupně se nazýval „Člověk a společnost“ a u žáků, kteří navštěvují gymnázia najdeme finanční gramotnost pod názvem „Člověk a Svět práce (Ševčík, 2015).* Finanční gramotnost nenajdeme na školách jako samostatný předmět. Pouze některé školy mají finanční gramotnost jako samostatný předmět. Je na řediteli školy, do jakých předmětů a v jaké míře finanční gramotnost zařadí. Často bývá zařazována do matematiky, společenských věd nebo ekonomiky. *Nejčastější používanou na školách je však metoda řešení úloh (Opletalová & Kvintová, 2014).*

S finanční gramotností se žáci setkávají v rámci mezipředmětových vztahů nejen v matematice, ale i v občanské výchově či v předmětu informační a komunikační technologie. V již zmíněném Standardu se setkáme s postoji od finančně gramotného člověka. K těmto postojům patří například to, že člověk řeší jeho problémy včas, má přehled o příjmech a výdajích apod. Standard z roku 2007 byl nahrazen Standard z roku 2017. Oproti standardu z roku 2007 se změnilo například: ochrana osobních údajů, posuzování nabídky a poptávky, sestavování rozpočtu, porovnávání financí apod. (Česká škola, 2017).

4. 2 Finanční gramotnost dnes

Dnešní dobou je finanční gramotnost častým tématem. Čím dál častěji slyšíme, že lidé mají nedostatek znalostí, co se týká z tohoto oboru. Dnes je čím dál tím více finančních produktů a člověk se v nich moc neorientuje. Člověk by se měl stále v této oblasti vzdělávat, nejen dospělí, ale již i děti v předškolním vzdělávání, kdy se děti setkávají s penězi. "

5. Výuka finanční gramotnosti

Ráda bych zde zmínila dokument, který se nazývá Národní strategie finančního vzdělávání. Tento dokument byl vytvořen Ministerstvem financí, kteří spolupracovali s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy spolu s Českou národní bankou. Cílem tohoto dokumentu je, aby se dosáhlo lepší vzdělanosti českých občanů v oblasti finanční gramotnosti. Tato strategie má společné cíle, principy a prostředky, aby se dosáhlo lepší úrovně této gramotnosti.

5.1 Výuka finanční gramotnosti na školách

Koncem roku 2007 se rozhodla vláda, že zlepší výuku finanční gramotnosti tím, že ji povinně zavede do vzdělávání ve školách. Došlo k vydání dokumentu, který se nazývá Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách. Na tomto dokumentu se podílelo také Ministerstvo financí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ještě spolu s Ministerstvem průmyslu a obchodu. Vzdělání ve školách patří k jednomu z pilířů Národní strategie finančního vzdělávání.

Až od roku 2013 se zavedla finanční gramotnost do výuky povinně. Jak jsem již zmínila to, jak ředitelé do výuky toto téma zařadí je zcela na nich. Musí ale splňovat standardy finanční gramotnosti, které jsou určené pro jednotlivé stupně vzdělávání.

Standardy finanční gramotnosti se rozumí dokument, který popisuje, jakou úroveň v oblasti finanční gramotnosti by měli mít žáci v jednotlivých stupních vzdělání. Tento dokument slouží k tomu, abychom mohli vytvářet programy a aktivity, které by vedly k tomu, aby se zvýšila úroveň finanční gramotnosti žáků na školách, dále i dospělých.

5.2 Výuka finanční gramotnosti na Základní škole náměstí Míru 3 v Brně

Nejdříve bych ráda uvedla Školní vzdělávací program této školy. Školní vzdělávací program má škola na webových stránkách, každý do něj může nahlédnout. Školní vzdělávací program se nazývá: Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání „Škola na míru“.

5.2.1 Člověk a svět práce

S finanční gramotností se setkávají již žáci ve třetím ročníku v předmětu „Člověk a svět práce“. Kde se v rámci tematického celku – Příprava pokrmů setkávají poprvé s finanční gramotností ve formě ceny potravin. Žáci si tímto uvědomují, kolik, jaká věc stojí peněz. U žáků třetího ročníku věnuje pozornost tomuto tématu jejich třídní učitelka.

Dalším ročníkem, kdy se s finanční gramotností setkají je šestý ročník. V tomto ročníku je finanční gramotnosti věnován tematický celek – Provoz a údržba domácnosti. Žák provádí jednoduché operace platebního styku a domácího účetnictví (hotovostní a bezhotovostní placení, měna, rozpočet domácnosti). Zde se finanční gramotnosti věnují vyučující předmětu Člověk a svět práce (ČaSP).

V sedmém ročníku se v rámci tohoto předmětu přidávají do stejného tematického celku, který se nazývá Provoz a údržba domácnosti další témata z oblasti finanční gramotnosti. A to zejména: tržní hospodářství, cena, práva spotřebitelů. Zde se finanční gramotnosti věnují vyučující předmětu Člověk a svět práce (ČaSP).

V osmém ročníku se předmět Člověk a svět práce nevyučuje. Najdeme zde předmět Výchova ke zdraví.

V devátém ročníku je finanční gramotnosti věnován tematický celek – svět práce. Učitelé se tomuto tématu věnují necelého půl roku. Dle mě je toto téma velice důležité. Společně s otázkami finanční gramotnosti zde řeší volbu povolání, která s finanční gramotností souvisí. V rámci tematického celku svět práce zde žáci umí využít profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání:

- Možnosti vzdělávání – náplň učebních a studijních oborů, přijímací řízení, poradenské služby umí prokázat v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce
- Zaměstnání – pracovní příležitosti v obci, regionu, způsoby hledání zaměstnání, psaním životopisu, pohovor u zaměstnavatele, úřady práce, práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů
- Podnikání – druhy a struktura organizací, nejčastější forma podnikání, drobné a soukromé podnikání

5. 2. 2 Člověk a jeho svět

V ročníku, ve kterém se věnují finanční gramotnosti v předmětu Člověk a jeho svět je pátý ročník. Finanční gramotnosti se věnuje tematický celek, který se nazývá: Lidé kolem nás. Žák se zde orientuje v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy. Setkává se

zde s pojmy jako je: vlastnictví (soukromé, veřejné, osobní, společné), majetek hmotný a nehmotný, rozpočet domácnosti, platby v hotovosti a bezhotovostní, banka, úspory, půjčky. Zde vyučuje tento předmět třídní učitelka žáků pátého ročníku.

5. 2. 3 Občanská výchova

Občanská výchova je vyučována na 2. stupni v šestém, sedmém a devátém ročníku. Finanční gramotnosti se žáci ale věnují pouze v devátém ročníku. Téměř celý školní rok je věnován finanční gramotnosti v rámci dvou tematických celků.

Prvním tematickým celkem je: Člověk, stát a hospodářství:

Žák zde:

- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví a způsoby jejich ochrany (formy vlastnictví a jejich ochrana)
- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi (finanční gramotnost, rozpočet domácnosti a hospodaření s penězi, chudoba, dluhy)
- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení (finanční gramotnost, peníze, debetní a platební karty)
- vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využit (bankovníctví, úroky, pojištění, půjčky)
- uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu (hospodaření s penězi, osobní a domácí rozpočet, dluhy)
- na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz (tržní hospodářství, nabídka, poptávka, tvorba cen, DPH, inflace)
- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu (financování státu, rozdělování prostředků)

Druhým tematickým celkem je: Člověk, stát a právo:

Žák zde:

- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých (spotřební právo, obrana státu)
- objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr (vlastnictví, pracovní poměr, smlouvy)
- uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věc (smlouvy)
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování (vlastnictví, ochrana státu)
- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání (korupce)

Občanskou výchovu na druhém stupni vyučuje jedna vyučující. Dle jejich slov je pro ni lepší si tvořit vlastní materiály, protože nenašla učebnici, která by jí ještě vyhovovala. S žáky se snaží diskutovat, ukazovat příklady v praxi a vést je k základům finanční gramotnosti, jak do pracovního (školního) života, tak do osobního života. V souvislosti s těmito tématy navštěvují žáci Úřad práce v Brně a veletrh středních škol či přednášky o středních školách.

5.3 Participativní rozpočet do škol

Participativní rozpočet do škol pořádá město Brno. Tento školní rok probíhá již čtvrtý ročník. V tomto školním roce se do projektu zapojilo 51 základních škol, jejichž zřizovatelem je právě město Brno. Žáci mají možnost vylepšit školu a za obnos, který jim je poskytnut, letos je to 35 000 Kč, můžou žáci vylepšit školu.

Tento projekt žáky velmi baví. Právě s vyučujícími předmětů jako je: Člověk a svět a Člověk a svět práce vymýšlí žáci třetího až devátého ročníku nápady, co by se mohlo do školy pořídit. Úkolem žáků je v první části projektu ve třídě samostatně či ve skupinkách vymyslet několik návrhů, které prezentují před třídou. Úkolem žáků je zjistit, kolik by předmět stál, zda jim finance vyjdou a zda to bude opravdu pro celou školu. Spolu s vyučujícími proběhne „třídní kolo“, kde si žáci společně ze všech prezentovaných návrhů vyberou tři, které postoupí do „školního kola“.

Školní kolo probíhá ve školní jídelně, kde zástupci jednotlivých tříd prezentují vedení školy, co by se jim nového ve škole líbilo a proč. Paní ředitelka buď návrhy schválí nebo ne. Ze schválených návrhů paní ředitelkou můžou žáci vybírat vítězný projekt.

Než dojde k hlasování o výherní projekt, dojde k druhé části, kdy je úkolem žáků co nejvíce propagovat jejich nápad, aby získal při hlasování nejvíce hlasů. Během hodin výtvarné výchovy a pracovních činností vyrábí žáci letáčky k propagaci, proč právě jejich projekt by měl vyhrát. Někteří žáci využili dokonce k propagaci i školní rozhlas.

Poslední fází je, že žáci během hodin informatiky hlasují o tom, který nápad se jim nejvíce líbil a dají mu hlas. V minulém školním roce byl mezi favority skleník na školní zahradu nebo školní trička. S nápadem školních triček přišli žáci devátého ročníku, tento nápad nakonec vyhrál. Každá třída měla jinou barvu trička spolu s logem. Žáci si trička oblíbili, někteří je nosí do školy, na tělocvik nebo na školní výlety, aby se neztratili.

V tomto školním roce proběhla teprve „školní kola“. Z nápadů žáků, které jsem zaslechla na poradě byly následující: školní eko lahve, skleník, přívěsek medvídka s logem školy na klíče či pomůcky do hodin tělesné výchovy. Jsem zvědavá, jaký projekt nakonec vyhraje. Tento projekt je dle mě skvělý a dokáže žáky naučit alespoň v nějaké míře hospodařit s penězi.

6. Praktická část

Ve své bakalářské práci jsem provedla výzkum na Základní škole náměstí Míru 3 v Brně, kde působím jako učitelka. Zaměřila jsem se na finanční gramotnost žáků, kteří jsou v 5. ročníku a v 9. ročníku. Myslím si, že jsou tyto ročníky zlomové. Žáci z pátých ročníků pokračují na víceletá gymnázia či na druhý stupeň. Žáci devátých ročníků pokračují na střední či střední odborné školy a postupně se seznamují s životem dospělých.

6.1 Cíl šetření

Hlavní cíl mé bakalářské práce je pomocí dotazníkového šetření je analyzovat problematiku finanční gramotnosti u žáků 5. a 9. ročníků na základní škole.

Hlavní cíl je rozpracován do několika dalších dílčích cílů (DC):

DC1: Zda žáci umí hospodařit s penězi (za co utrácí,...)?

DC2: Zjistit, zda je pro ně důležité si tvořit finanční rezervu (šetřit si)?

DC3: Zda si žáci pátých ročníků uvědomují využití finanční gramotnosti v praxi?

DC4: Zda žáci devátých ročníků rozumí pojmům z oblasti finanční gramotnosti?

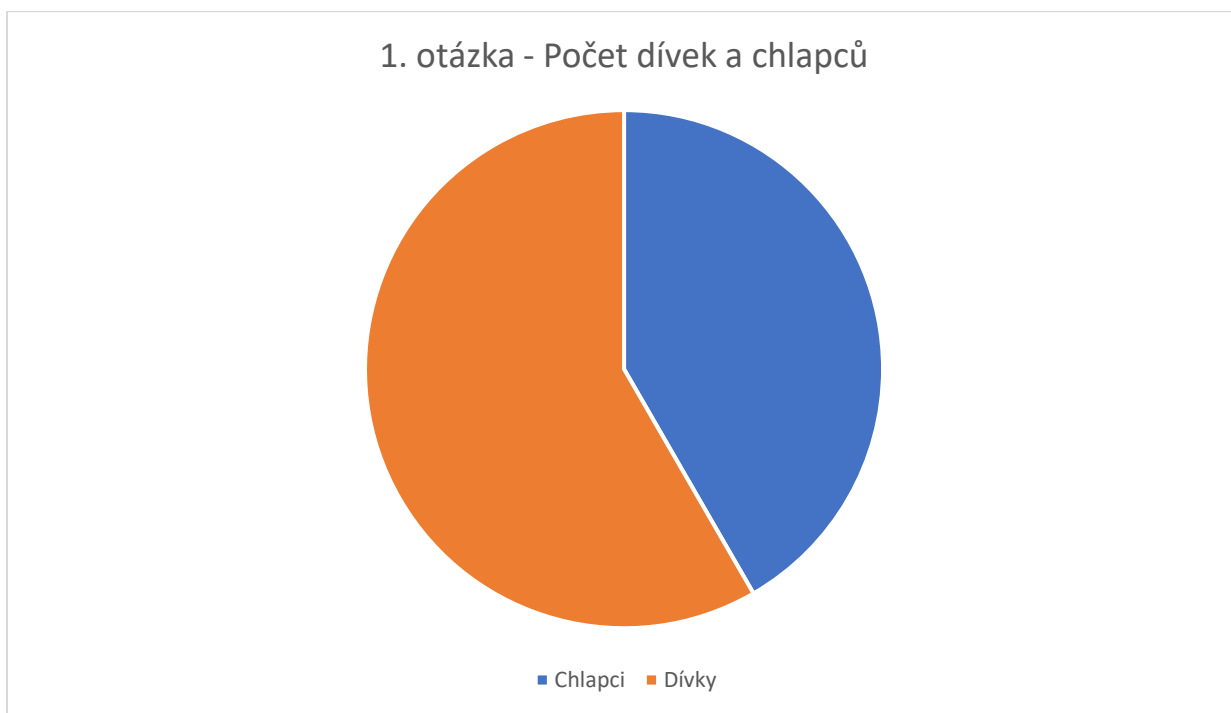
6.2 Průběh výzkumu

Výzkum jsme realizovala na Základní škole náměstí Míru 3 v Brně, kde pracuji jako vyučující českého jazyka. Paní ředitelka byla seznámena se skutečností, že bych ráda tento výzkum realizovala na této škole.

Žáky pátých i devátých ročníků jsem přišla oslovit sama, protože mě znají ze školního prostředí. Byli seznámeni s průběhem dotazníkového šetření a instrukcemi.

6.3 Vyhodnocení dotazníků žáků 5. ročníku

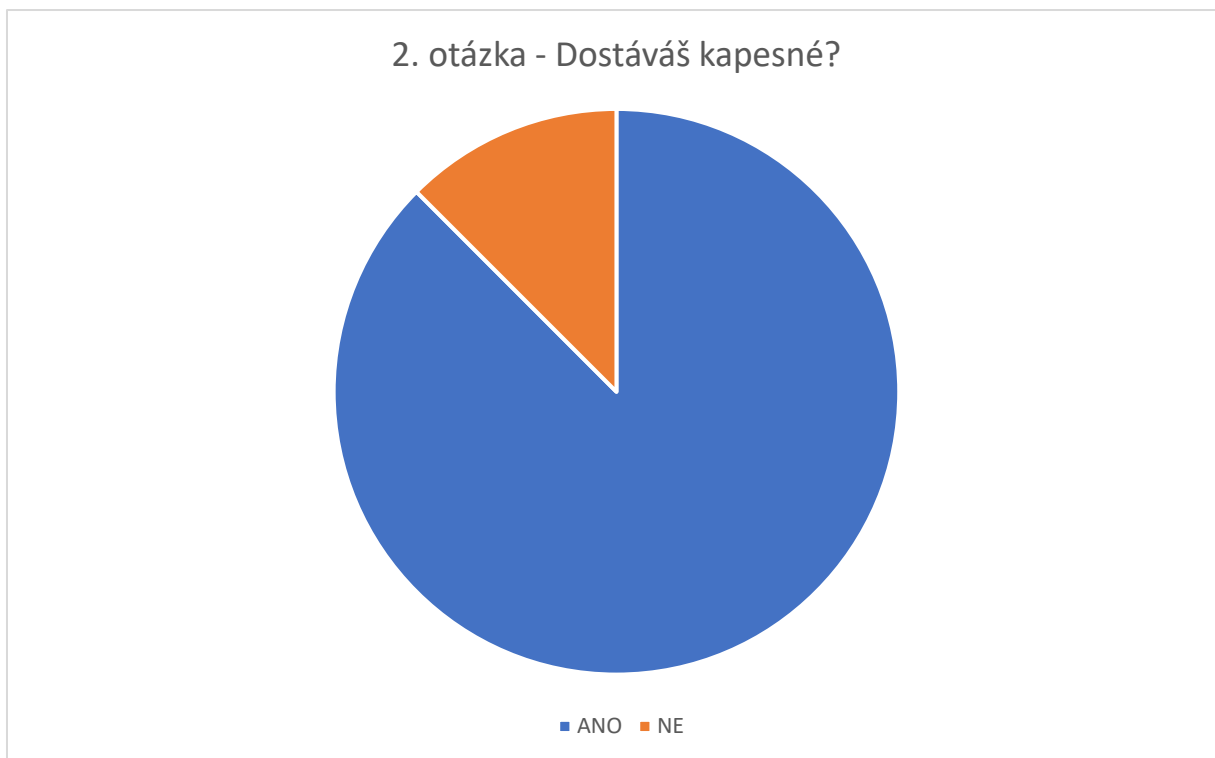
Výzkumu v pátém ročníku se zúčastnilo celkem 24 žáků. Dotazníky byly žákům rozdány v papírové formě a výsledky byly zpracovávány v Microsoft Office Word a Microsoft Excel. Výsledky jsem zobrazila pomocí výsečových grafů, kde lze na první pohled výsledky vyčíst. Každou z otázek jsem doplnila vlastním komentářem.

Graf 1

Otázka č. 1

Z grafu můžeme vyčíst, že se výzkumu v 5. ročníku zúčastnilo více dívek než chlapců. Dívek bylo 14 (58 %) a chlapců bylo 10 (42 %).

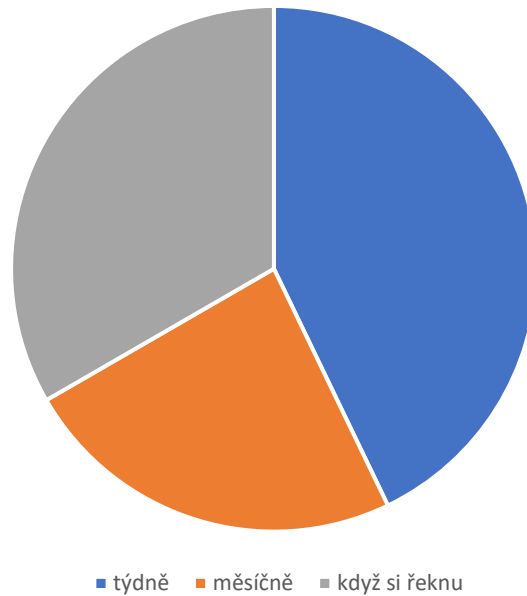

Graf 2

Otázka č. 2

Odpovědi u této otázky mě moc nepřekvapily. Zjišťovala jsem, kolik žáků v pátém ročníku dostává kapesné. Myslím si, že žáci v 5. ročníku by již měli dostávat kapesné a snažit se s ním hospodařit. 21 z dotazovaných žáků, kteří tvoří 88% kapesné dostávají, zbylí 3 žáci, kteří tvoří 12 % žáků kapesné nedostávají.

3. otázka - Pokud ano, jak často dáváš kapesné?

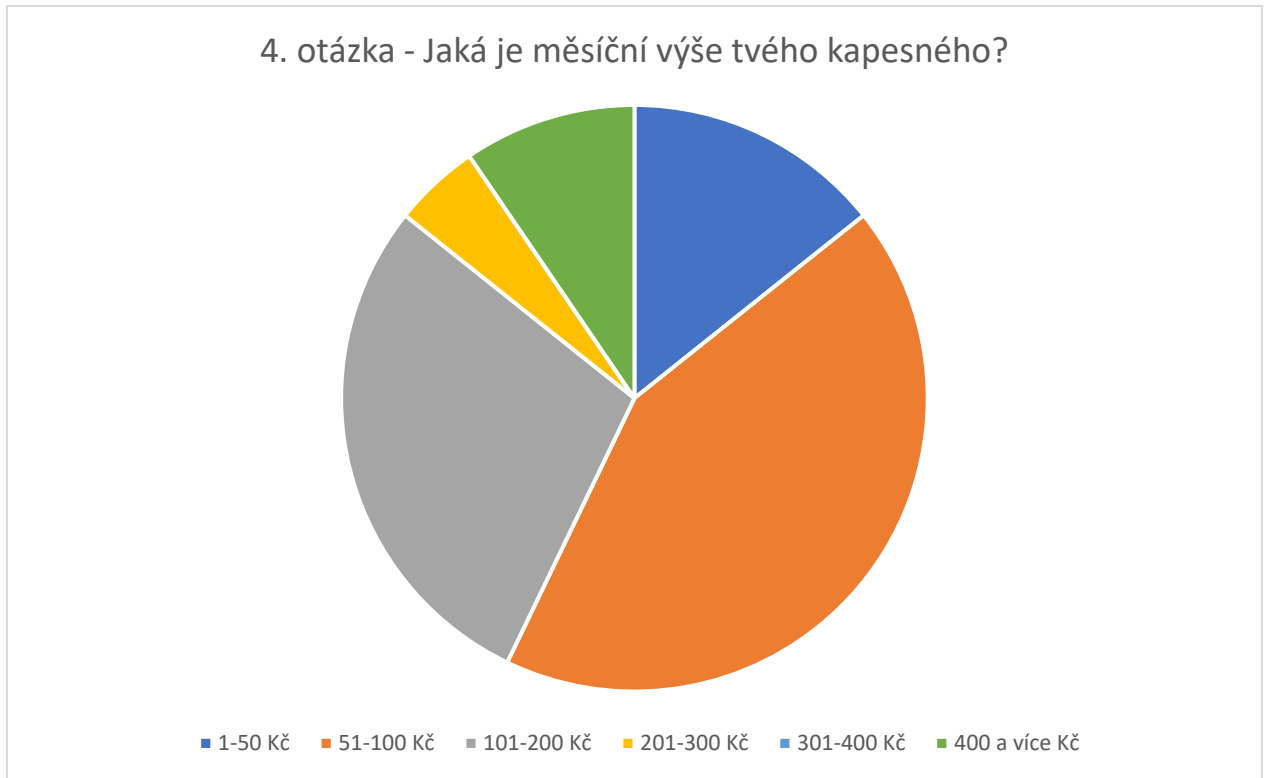

Graf 3

Otázka č. 3

Otázka číslo 3 se zaměřovala na to, jak často žáci kapesné dostávají. Nejméně jich dostává kapesné měsíčně, celkem 5 žáků, kteří tvoří 33 %. Toto mě celkem překvapilo, čekala jsem, že žáků, kteří dostávají peníze měsíčně bude více, protože je tímto samotní rodiče učí si šetřit a s penězi dále nakládat. Týdně dostává kapesné 9 žáků, kteří tvoří 43 %. Zbýlých 7 žáků, tvořících 33 % dostávají peníze, když si řeknou rodičům, což není dle mě moc vhodné.

4. otázka - Jaká je měsíční výše tvého kapesného?

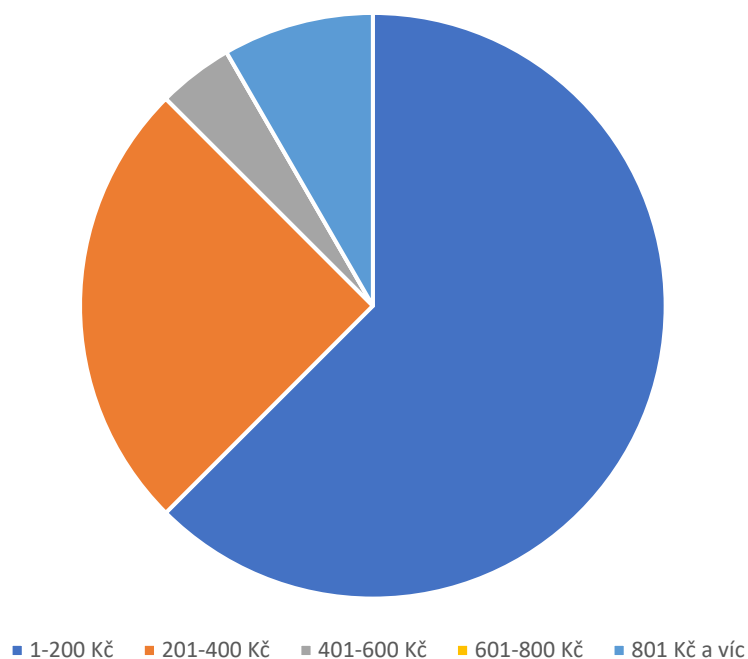

Graf 4

Otázka č. 4

Celkem 9 žáků (43 %) dostává kapesné ve výši 51-100 Kč, což je dle mě skrz jejich věk přijatelná částka a žáci se s ní alespoň naučí nakládat. 6 Žáků (29 %) dostává kapesné ve výši 101-200 Kč, což je dle mě ještě také ideální. 3 žáci (14 %) dostávají kapesné ve výši 1-50 Kč. 2 žáci (10 %) dostávají kapesné ve výši 400 a více korun. Pouze jeden žák (5 %) dostává kapesné v rozmezí 201–300 Kč.

5. otázka - Jaká je dle tebe ideální výše kapesného za měsíc?

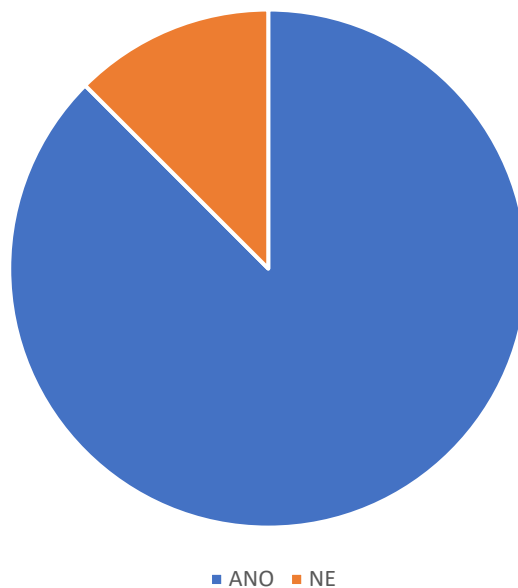

Graf 5

Otázka č. 5

Více než polovina žáků se shodla na tom, že ideální výše kapesného dle nich je do 200 Kč za měsíc. Vzhledem k jejich věku je to dle mě přijatelná částka. Rozhodlo takto celkem 15 žáků z 24 dotazovaných, těchto 15 žáků tvoří 63 %.

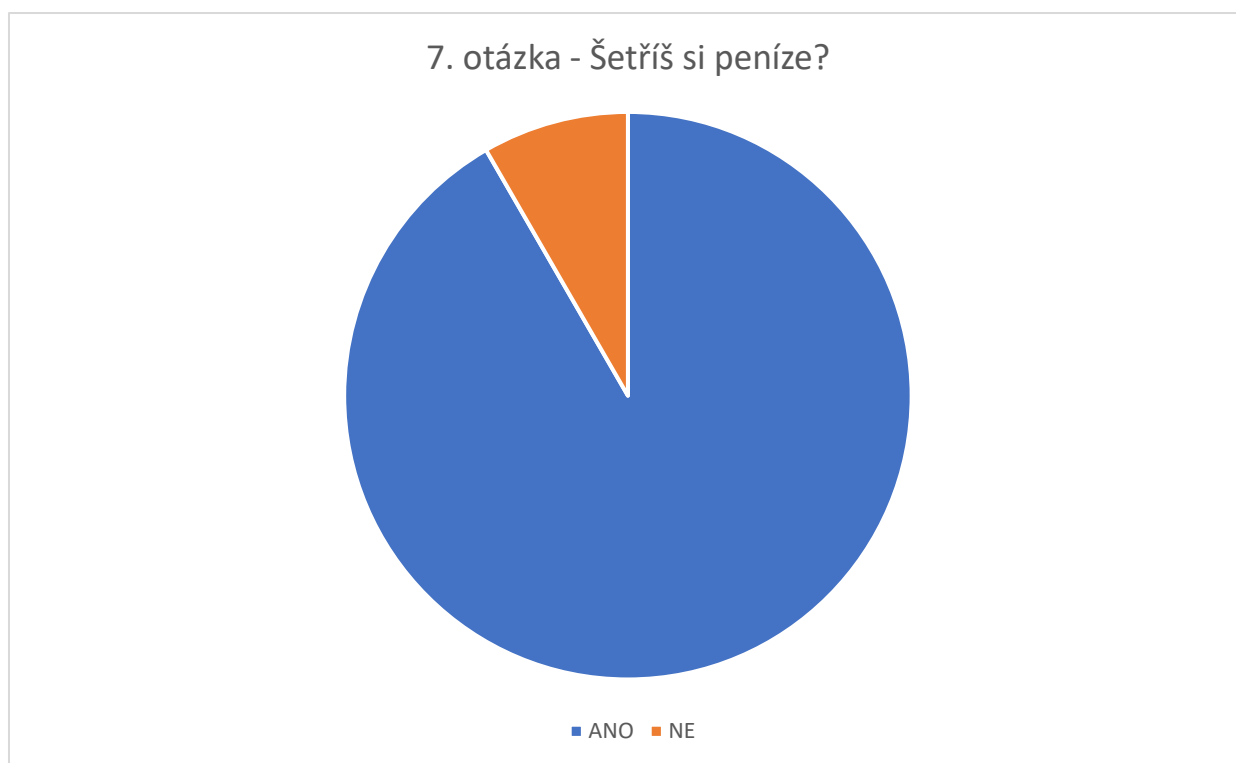
6. otázka - Dostáváš peníze k Vánocům, narozeninám, svátku
nebo za vysvědčení?

Graf 6

Otázka č. 6

Celkem 21 žáků (88 %) dostává peníze k Vánocům, narozeninám, svátku či za vysvědčení. Dle mě je to jediné dobře. Žáci s penězi nakládají dle svého, šetří si je nebo si koupí to, co by chtěli. Zbývá 3 žáci (12 %) peníze nedostávají.

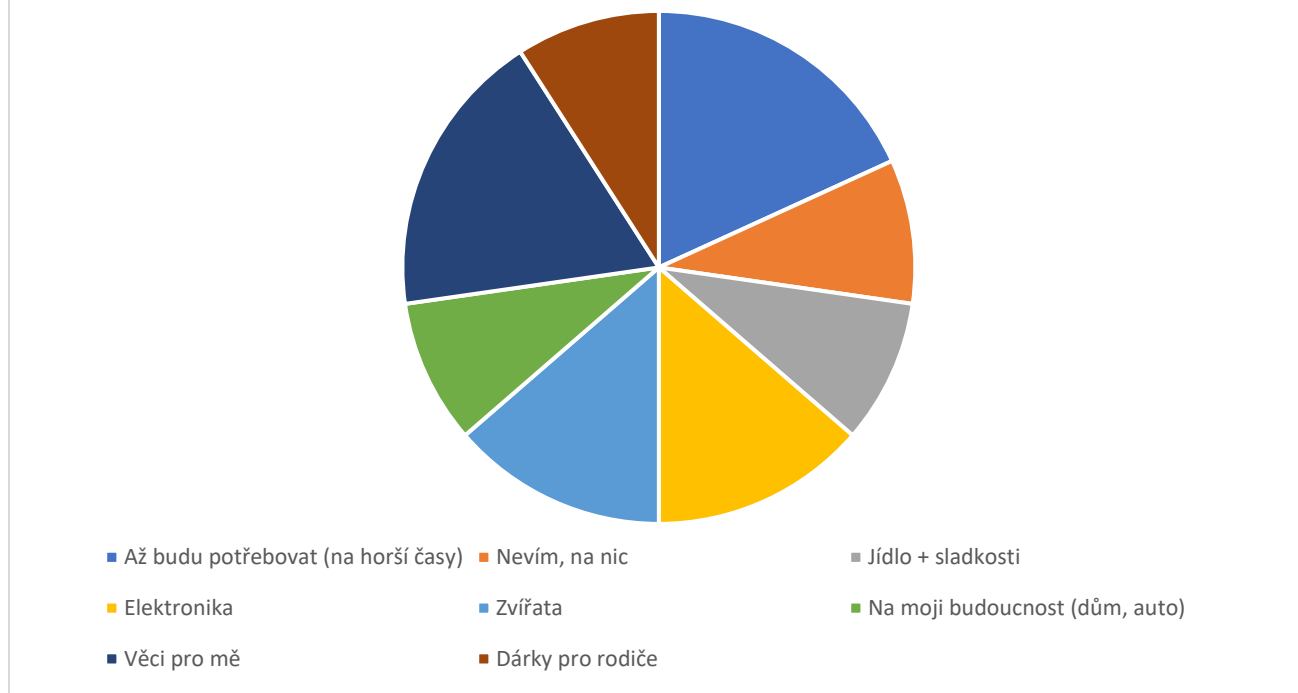

Graf 7

Otázka č. 7

Celkem 22 žáků, co činí 92 % ze všech dotazovaných si šetří peníze. Tato odpověď mě velice překvapila. Potěšilo mě, že si jich tolik šetří peníze a považují šetření peněz za důležité. Zbývá 2 žáci, kteří tvoří 8 % si peníze nešetří.

8. otázka - Pokud ano, na co?

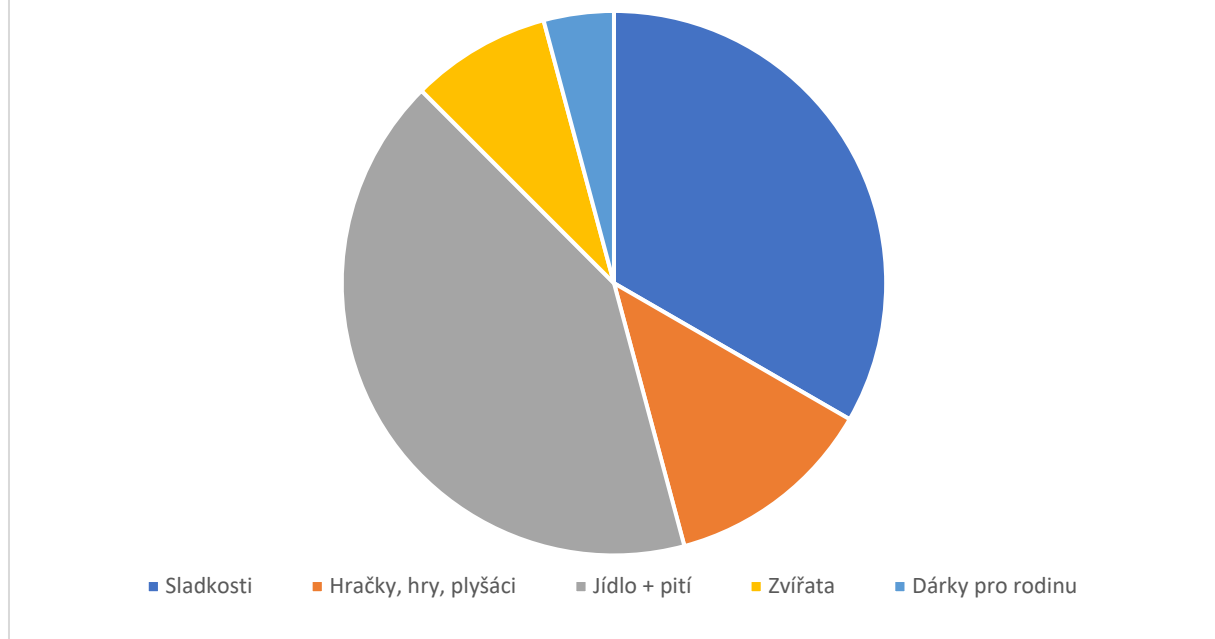

Graf 8

Otázka č. 8

Téměř polovina žáků si šetří na jejich budoucnost, na zvířata nebo na věci, které by si chtěli koupit v budoucnu. Tyto odpovědi mě velice potěšily, protože si myslím, že je dobře, že žáci myslí do budoucna a uvědomují si, že je důležité si spořit a šetřit peníze na další výdaje.

9. otázka - Za co nejčastěji utrácíš?

Graf 9

Otázka č. 9

Vzhledem k věku žáků je pochopitelné, že nejvíce peněz utrácí za jídlo a sladkosti, někteří utrácí za jejich zvířata či za hračky, se kterými si ještě hrají.

Graf 10

Otázka č. 10

Více než 80 % žáků si myslí, že je důležité si spořit, což považují za úspěch. Ne každý žák má v rodině základy finanční gramotnosti. Myslím, že zde mají velkou zásluhu rodiče či učitelé, kteří vedou děti ke spoření.

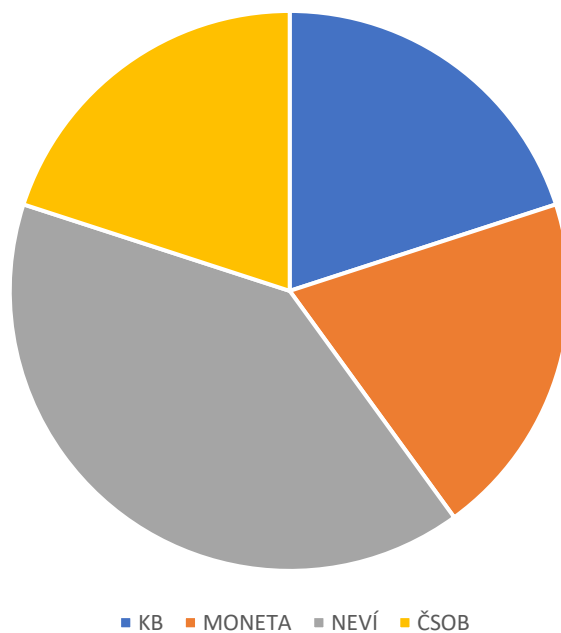

Graf 11

Otázka č. 11

Téměř 80 % žáků 5. ročníku nemá zřízený účet. Myslím, že toto je častější u žáků, kteří jsou na 2. stupni základní školy, kdy se setkávají s platbou kartou. Ale 5 žáků má zřízený účet.

12. otázka - Pokud ano, u jaké banky?

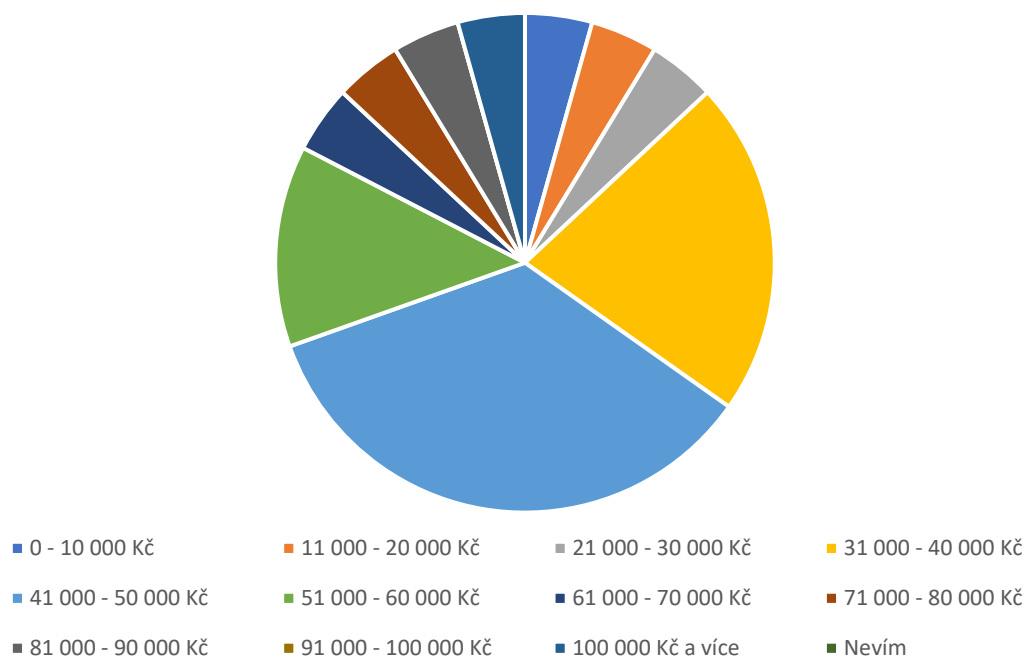

Graf 12

Otázka č. 12

Vzhledem k nízkému počtu žáků, kteří mají zřízený účet je pochopitelné, že zde není moc velké zastoupení bank, u kterých lze účet zřídit. Někteří žáci neví, jiní mají účet u Komerční banky, ČSOB či Monety.

13. otázka - Jaká si myslíš, že je průměrná mzda v ČR?

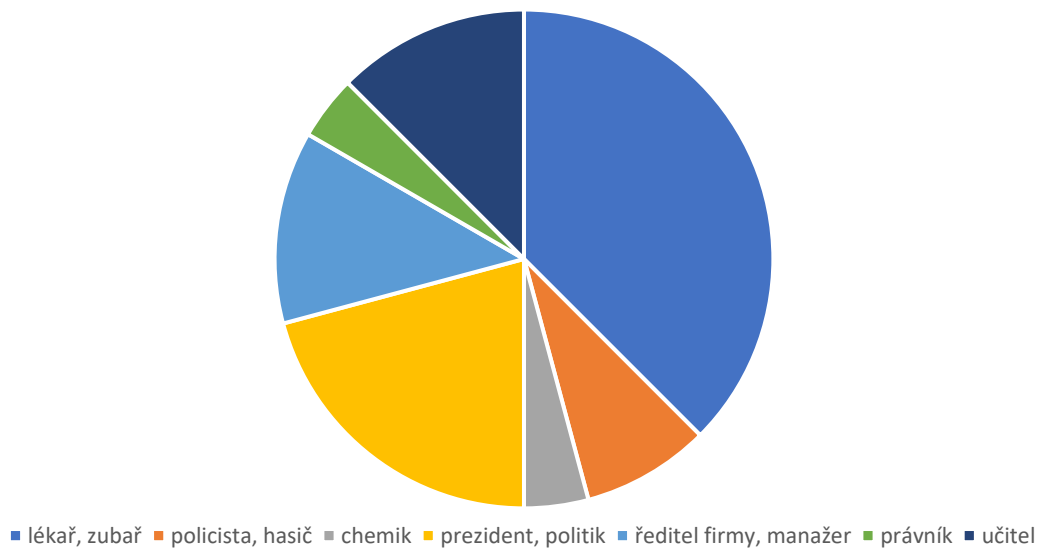

Graf 13

Otázka č. 13

Tyto odpovědi mě velice překvapily, protože si myslím, že se s tímto žáci na 1. stupni ještě tolik neseškávají. Samozřejmě tomu věnují pozornost v hodinách matematiky, ale dle mého názoru ještě nemají o hodnotě peněz takový přehled, jako žáci, kteří jsou v 9. ročníku či starší.

14. otázka - Jaké povolání by dle tebe mělo mít za měsíc nejvyšší mzdu?

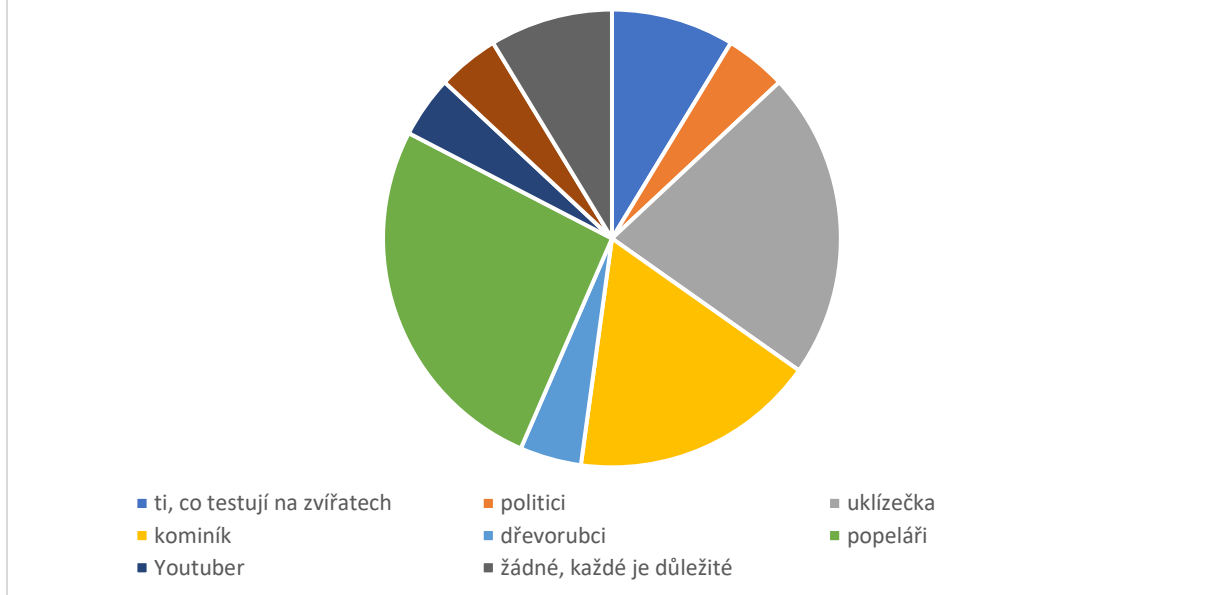

Graf 14

Otázka č. 14

Z grafu můžeme vyčíst, že by dle žáků měli být nejvíce finančně ohonoceni lékaři. Jejich časté odpovědi byly, protože lékaři a doktoři zachraňují životy a pomáhají nám, když jsme nemocní. Jako druhý byl uveden prezident a politici a v poslední řadě to byli jako nejvíce zastoupeni učitelé. Je pěkné, že žáci berou doktory jako osoby, bez nichž bychom se neobešli.

14. otázka - Jaké povolání by dle tebe mělo mít za měsíc
nejnižší mzdu?

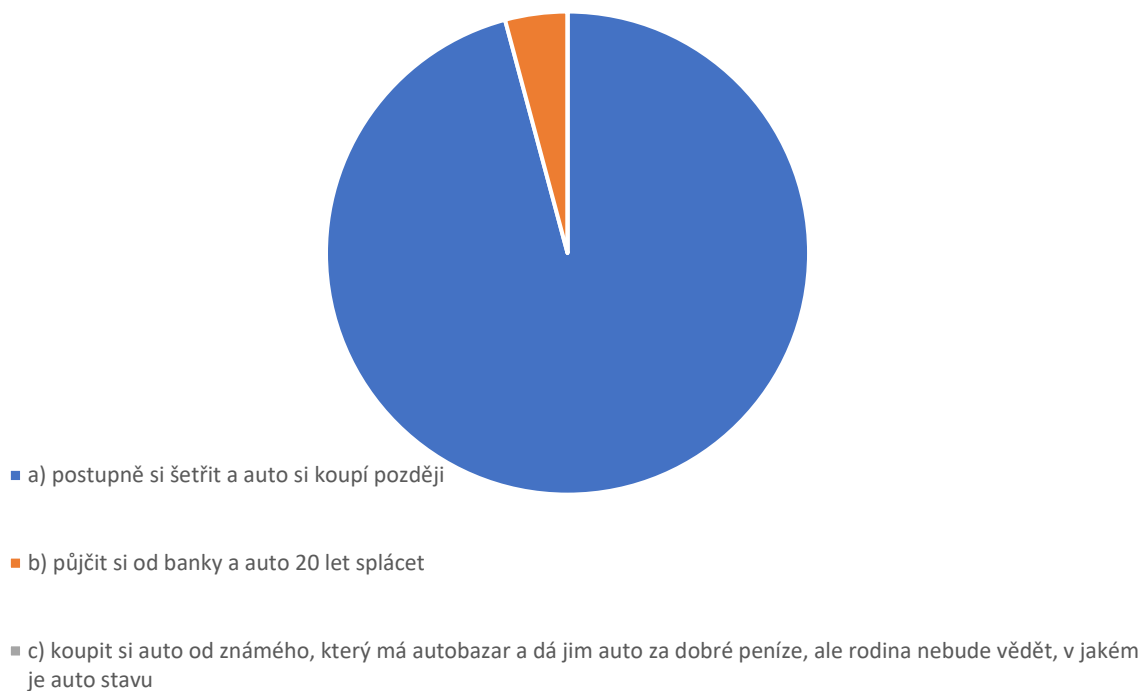

Graf 15

Otázka č. 15

Jako povolání, které by dle žáků mělo mít nejnižší mzdu uvedli uklízečky a popeláře. Myslím, že je to dáno „dnešní dobou“, kdy jsou tato povolání brána „jako něco podřadného“, přitom je to práce jako každá jiná. Naopak si dle mě žáci neovědomují, jak těžké to zrovna pro tato povolání je. Obzvlášť například pro poleáře v zimě, která teď zrovna je. U uklízeček je tomu podobně, protože tato práce je velmi fyzicky náročná.

16. otázka - Rodina Novákova si chce pořídit nové auto. Nemá na něj ale našetřené peníze. Co bude pro rodinu nejlepší řešení?

Graf 16

Otázka č. 16

Toto byla poslední otázka, která byla žákům v dotazníku položena. Tyto odpovědi mě velice potěšily, kdy si žáci situaci dokázali představit a vžít se do ní. Po odevzdání dotazníků jsme na toto téma vedli dlouhou diskusi.

6. 4 Výsledky žáků 9. ročníku

Výzkumu v pátém ročníku se zúčastnilo celkem 24 žáků, bylo tomu stejně jako u žáků 5. ročníku. Dotazníky byly žákům rozdány v papírové formě a výsledky byly zpracovávány v Microsoft Office Word a Microsoft Excel. Výsledky jsem zobrazila pomocí výsečových grafů, kde lze na první pohled výsledky vyčíst. Každou z otázek jsem doplnila vlastním komentářem.

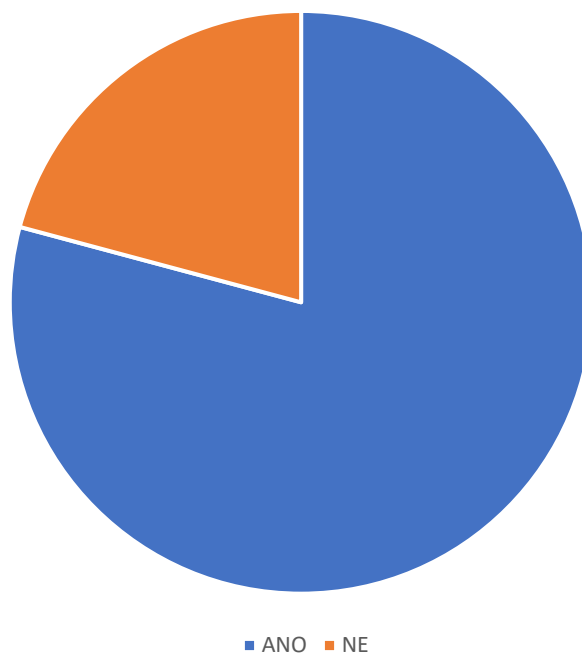

Graf 17

Otázka č. 1

U žáků 9. ročníku se výzkumu zúčastnilo 16 chlapců, kteří tvoří 67 % a 8 dívek, které tvoří 33 %. Žáci se s problematikou finanční gramotnosti již setkávali v hodinách občanské výchovy, kde se finanční gramotnosti věnují již od září, proto si myslím, že to pro ně nebylo těžké, avšak mě některé odpovědi velice pobavily.

2. otázka - Dostáváš kapesné?

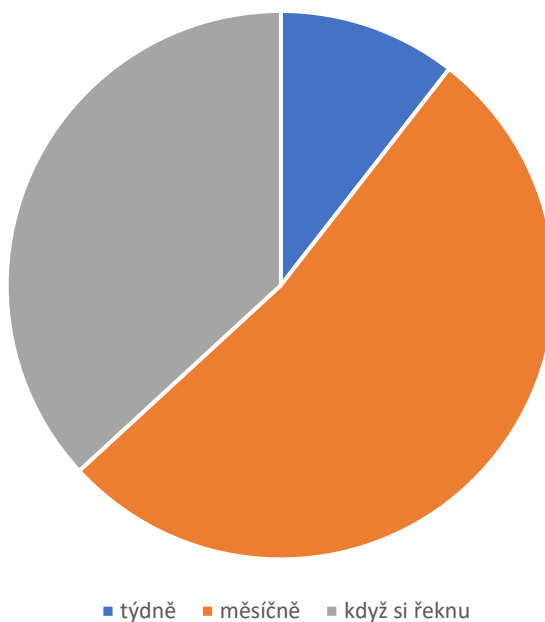

Graf 18

Otázka č. 2

U otázky číslo 2 jsem nebyla nějak zaskočena. U žáků 9. ročníku lze předpokládat, že jim dávají rodiče kapesné či jim přispívají na jejich věci, které si chtějí v budoucnu koupit. Některým žákům je již 15 let, proto si myslím, že by měli chodit na brigádu či si nějak přivydělávat, aby si uvědomili hodnotu peněz a nakládat s nimi.

3. otázka - Pokud ano, jak často dostáváš kapesné?

Graf 19

Otázka č. 3

Celkem 10 (53 %) žáků dostává kapesné měsíčně, což je dle mě dobře. Alespoň se naučí se svými financemi hospodařit. Sedm žáků, celkem 37 % dostávají kapesné, když si o n
ě řeknou rodičům a nejméně, 2 žáci, kteří tvoří 11 % dostávají kapesné týdně.

4. otázka - Jaká je měsíční výše tvého kapesného?

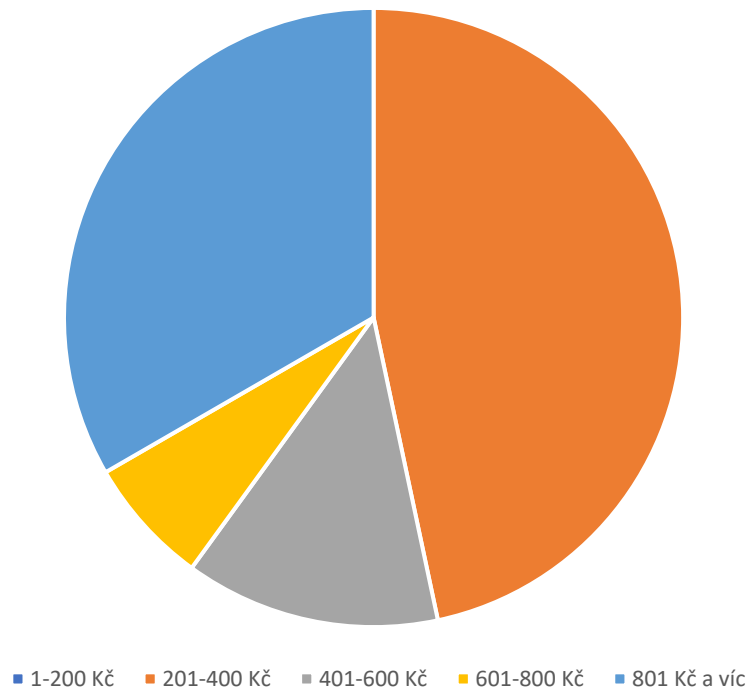

Graf 20

Otázka č. 4

Nejvíce žáků má výši kapesného mezi 101–200 Kč. Takto to má celkem 7 žáků, kteří tvoří 39 % z celkového počtu. Jen o jednoho méně, celkem tedy 6 žáků (33 %), dostává kapesné ve výši 400 Kč a více. Myslím, že je to dle mě tím, že jsou žáci starší a potřebují více věcí či mají vyšší nároky na věci. Tři žáci (17 %), dostávají kapesní ve výši 201-300 Kč, což si myslím, že je dle mě nejvíce ideální vzhledem k jejich věku. Pouze jeden žák, tvořící 6 % dostává kapesné ve výši 301–400 Kč a jeden žák dostává kapesné ve výši 1-50 Kč.

5. otázka - Jaká je dle tebe ideální výše kapesného za měsíc?

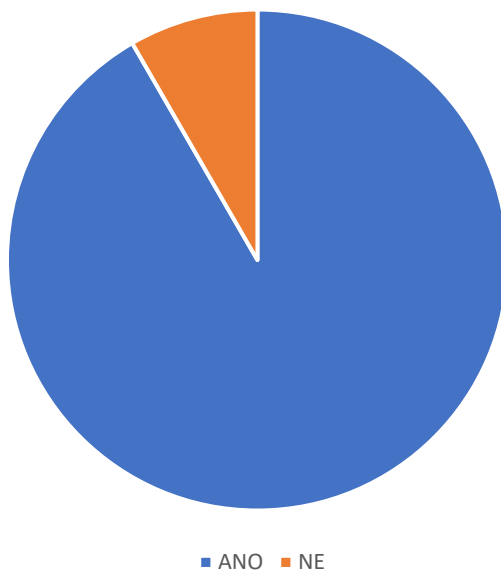

Graf 21

Otázka č. 5

Vzhledem k věku žáků devátých ročníků si myslím, že je ideální výše kapesného, kterou uvedli a můžeme ji vyčíst z grafu.

6. otázka - Dostáváš peníze k Vánocům, narozeninám, svátku nebo za vysvědčení?

Graf 22

Otázka č. 6

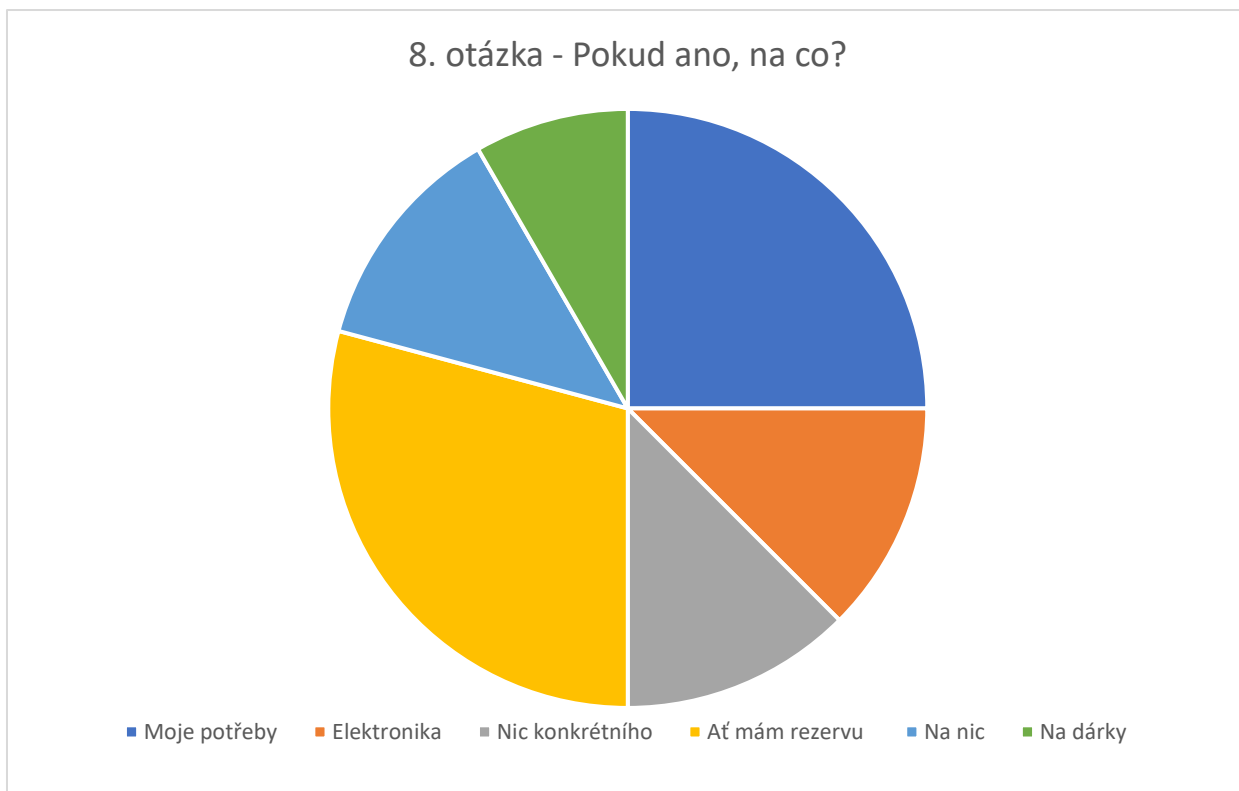
Tyto odpovědi mě nepřekvapily, vzhledem k tomu, že žáci jsou velcí a mají již tendenci si šetřit či si něco koupit. Dle mě je dobře, že si žáci mohou pak koupit nebo si přispět na něco, co chtějí. V jejich věku určitě ocení více peníze než například čokoládu či něco jiného.

Graf 23

Otázka č. 7

Je pozitivní, že si 21 žáků, celkem 88 % šetří peníze. Zbylí 3 žáci, kteří tvoří 13 % si peníze nešetří. Dle mě některým žákům nedochází, že je v dnešní době velice důležité si šetřit peníze a mít rezervu „na horší časy“.

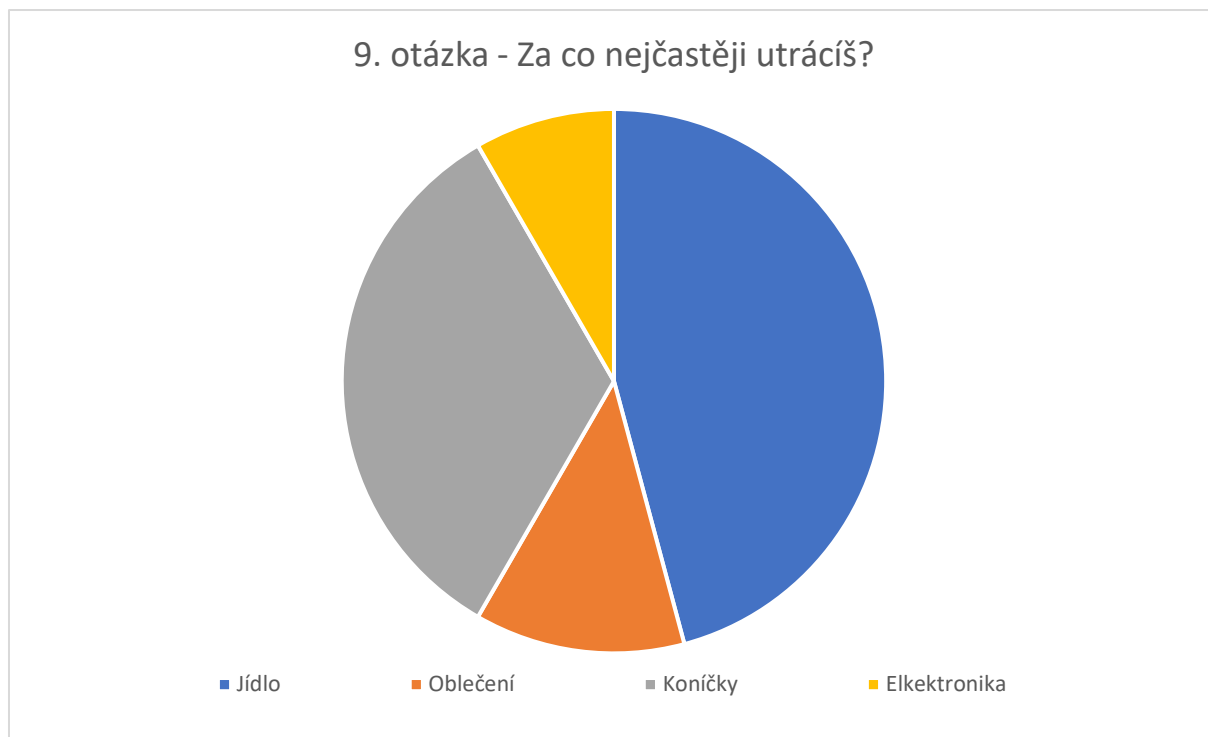

Graf 24

Otázka č. 8

Vzhledem k odpovědím, které žáci uvedli si myslím, že je jejich finanční gramotnosti je na dobré úrovni. V dnešní době si žáci neuvědomují hodnotu peněz a nešetří si. U žáků na této základní škole tomu tak ale není. Z jejich odpovědí vidíme, že si více než čtvrtina z nich šetří, aby měli rezervu do budoucna nebo na jejich potřeby, nevěděli, na co konkrétního, avšak si chtějí šetřit do budoucna, kdyby nastala krize či si chtěli v budoucnu něco koupit. Přesně čtvrtina z dotazovaných žáků si šetří na jejich potřeby, které zahrnují jejich (koníčky) a další potřebné výdaje. Potěšilo mě, že žáci neutrácejí za nepotřebné věci a přemýšlejí do budoucna a investují peníze do jejich volného času či koníčků.

9. otázka - Za co nejčastěji utrácíš?

Graf 25

Otázka č. 9

Téměř polovina z dotazovaných žáků utrácí peníze za jídlo a jejich koníčky. Myslím si, že jídlo je díky volným hodinám, které žáci během výuky mají a můžou navštívit samoobsluhu, která je nedaleko školy nebo jedou do města, kde navštěvují fastfoody a utrácí peníze. Jako koníčky žáci uváděli zejména fitcentra či náklady na koníčky, které potřebují k jejich vykonávání.

Graf 26

Otázka č. 10

Skoro 90 % žáků si myslí, že je důležité si spořit, což je velmi dobře. Myslím si, že si někteří neuvědomují důležitost spoření si na horší časy. Dle mě toto žáci zjistí, až nastoupí na střední školy nebo až začnou pracovat. Tím si i uvědomí hodnotu peněz a také to, že dnes není vůbec nic zadarmo.

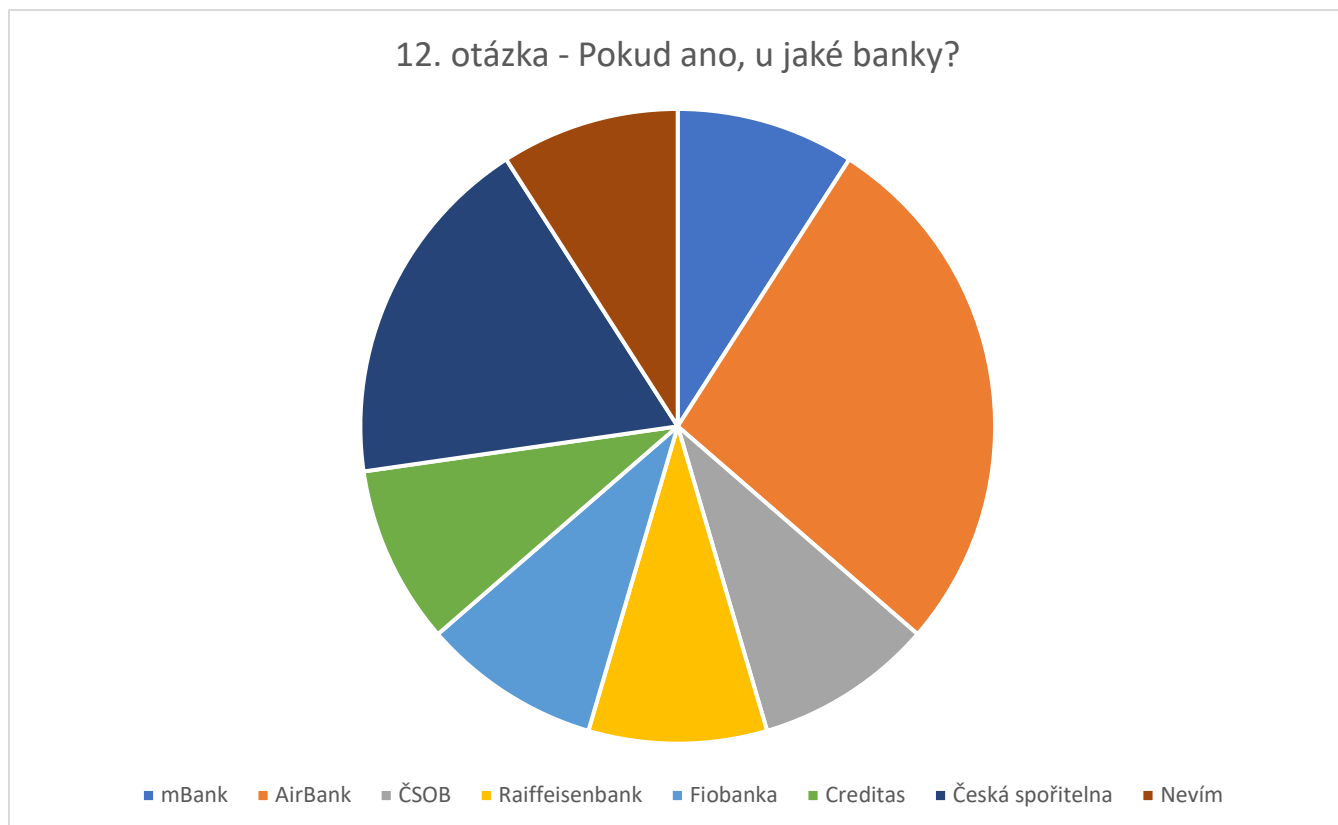

Graf 27

Otázka č. 11

Více než polovina žáků má zřízený účet. Dle jejich odpovědí v dotazníku bych ráda dodala, že většině z nich, kteří mají zřízený účet u jedné z bank, posílají rodiče kapesné právě na účet, kde můžou žáci dále s jejich kapesným hospodařit, což znamená peníze si spořit či utrácet.

12. otázka - Pokud ano, u jaké banky?

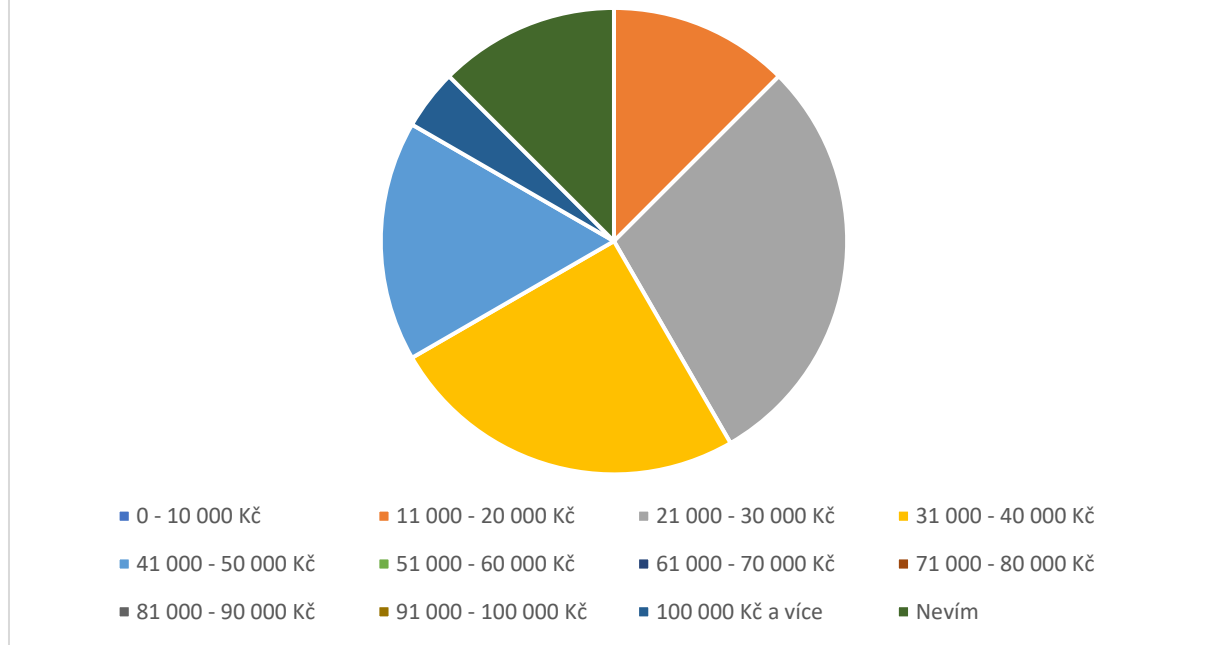

Graf 28

Otázka č. 12

Dle mě není zatím pro žáky důležité v jejich věku, kde mají zřízený účet. Těší mě, že účet v dnešní „moderní“ době mají a učí se nakládat s penězi. Nejvíce žáků má účet u AirBank, ostatní žáci mají účet u výše zmíněných bank.

13. otázka - Jaká si myslíš, že je průměrná mzda v ČR?

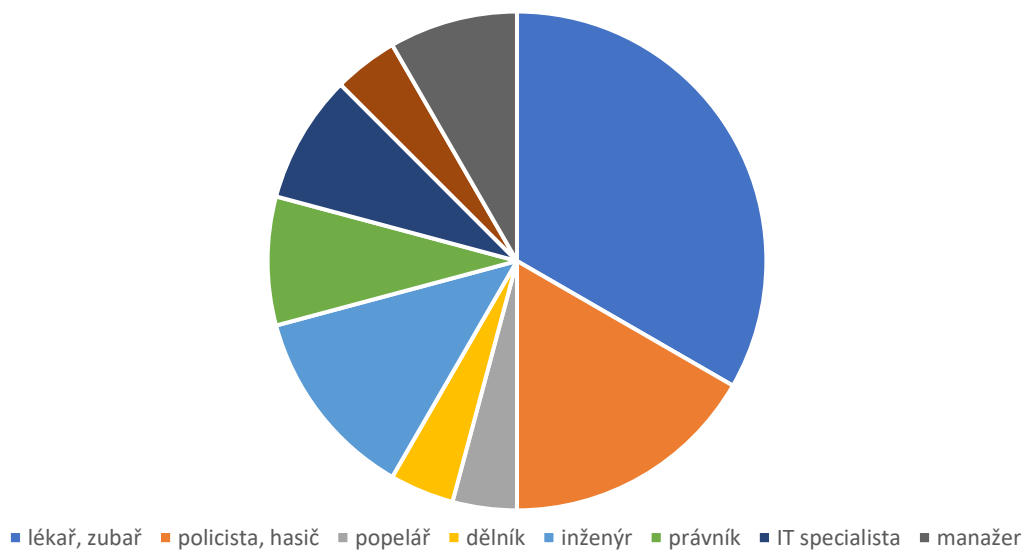

Graf 29

Otázka č. 13

Více než polovina žáků uvedla, že si myslí, že je průměrná mzda mezi 21 000 - 40 000 Kč. Dle mě na tuto otázku odpověděli správně. Průměrná mzda v České republice se samozřejmě mění.

14. otázka - Jaké povolání by dle tebe mělo mít za měsíc nejvyšší mzdu?

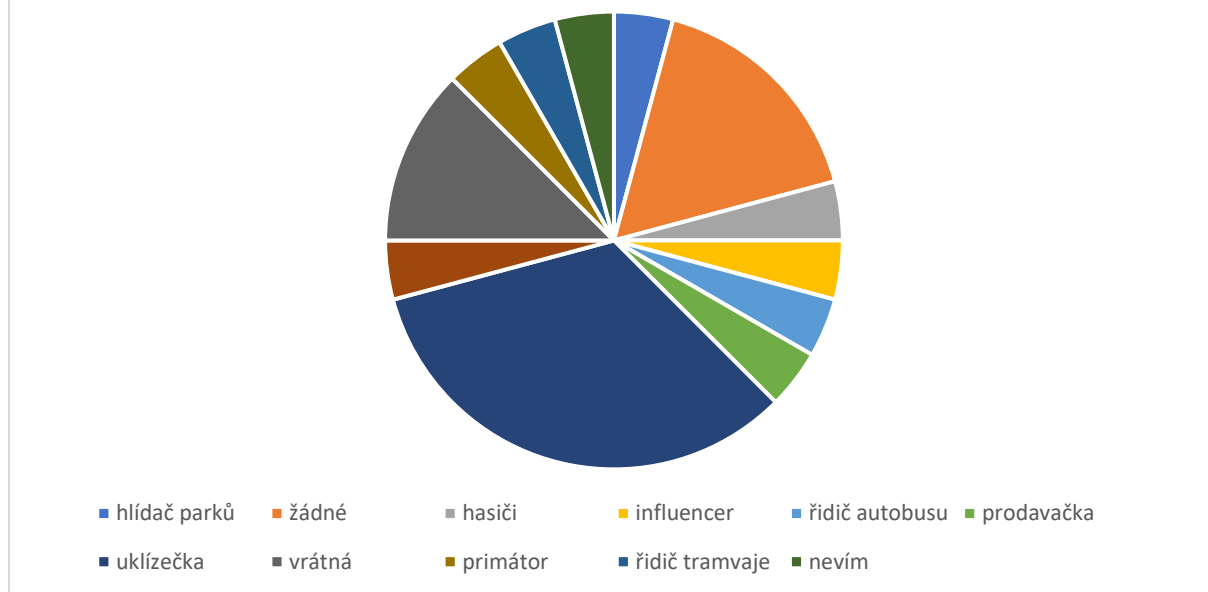

Graf 30

Otázka č. 14

Přesně polovina žáků devátých ročníků si myslí, že nevíce platově ohodnoceni by měli být lékaři, zubaři, policisté a hasiči. Těší mě, že se žáci nad touto otázkou zamysleli a uvědomili si, jak jsou tato povolání potřebná. Spousta z nich stejně jako u žáků pátých ročníků uvedla, že bez těchto povolání bychom nemohli fungovat, ale hlavně si žáci uvědomili, jak jsou tato povolání důležitá a potřebná.

14. otázka - Jaké povolání by dle tebe mělo mít za měsíc
nejnižší mzdu?

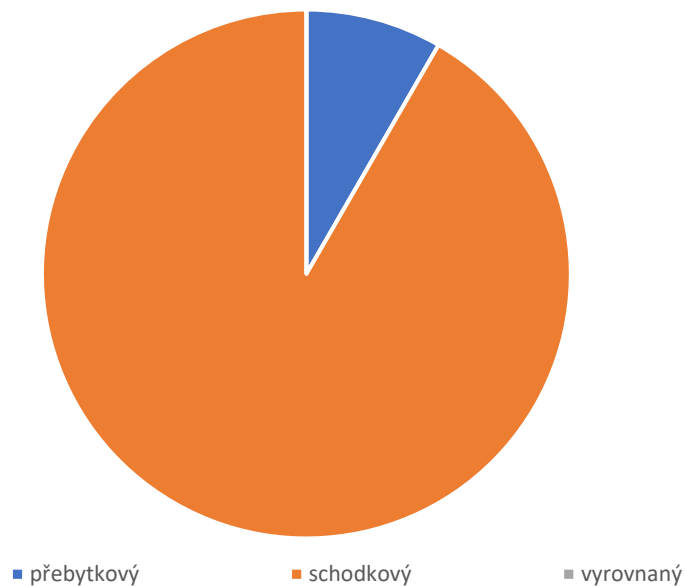

Graf 31

Otázka č. 15

Stejně jako žáci pátého ročníku uvedli i žáci devátého ročníku, že nejnižší mzdu by měly mít uklízečky. Překvapilo mě, že však někteří uvedli, že není dobré, aby mělo nějaké povolání nejnižší mzdu, protože každé povolání je potřebné a důležité. Na základní škole máma paní vrátnou, která má v náplni práce spravovat budovu. Zajistit, aby do budovy nevnikl někdo cizí, hlásit návštěvy a ve večerních hodinách zakóduje školu a odchází domů. Myslím si, že si žáci neuvědomují tuto skutečnost a náplň práce, kterou má paní vrátná.

16. otázka - Jak se jmenuje rozpočet, kde jsou příjmy nižší než výdaje?

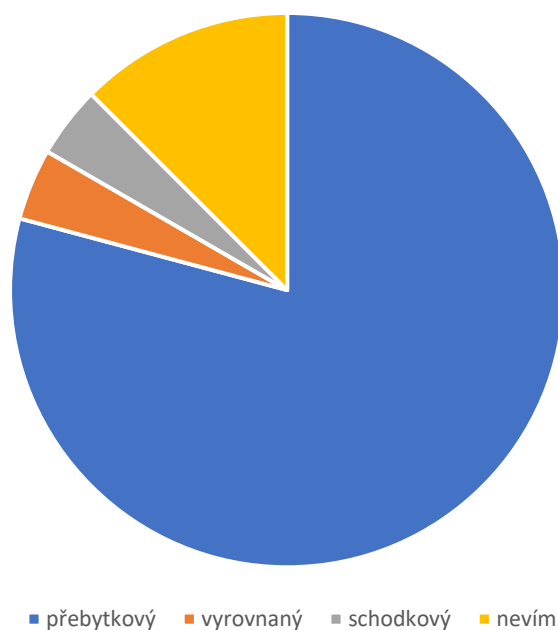

Graf 32

Otázka č. 16

Tato otázka měla ověřit u žáků přehled o učivu finanční gramotnosti, protože toto téma již s vyučující občanské výchovy probírali. Dle mě si dva žáci, kteří odpověděli špatně neuvědomili, na co se jich ptám nebo je možné, že v ten den chyběli ve škole a učivo si nedoplnili.

17. otázka - Jaký typ rozpočtu je dle tebe nejlepší mít?

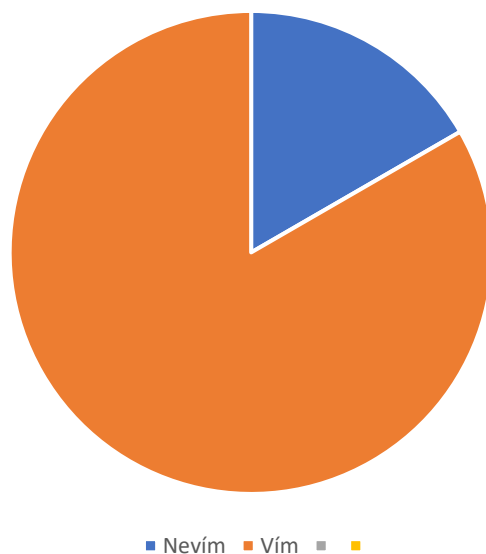

Graf 33

Otázka č. 17

I u této otázky bylo cílem ověřit, zda žáci rozumí pojmům z oblasti finanční gramotnosti a orientují se. Více než 75 % žáků odpovědělo správně, což považuji za úspěšné.

18. otázka - Co je to čistá mzda?

Graf 34

Otázka č. 18

Tato otázka byla poslední otázkou v dotazníku, který žáci devátého ročníku vyplňovali. Dle jejich odpovědí, které byly volné musím konstatovat, že ve většině případů žáci odpověděli správně. Každý formuloval odpověď jinak, ale ve výsledku věděli, že pojem hrubá mzda není konečnou částkou, kterou dostaneme za námi odvedenou práci.

6. 5 Výzkumné šetření – shrnutí

V této části bych ráda shrnula výzkumné šetření, které jsem uskutečnila na Základní škole v Brně na náměstí Míru 3 v Brně. Výzkumného šetření se účastnilo celkem 48 žáků. Celkem 24 žáků pátého ročníku a 24 žáků devátého ročníku. Bylo náhodou, že v tento den bylo v obou třídách stejně žáků, proto si myslím, že je dobře, že počet žáků byl stejný a výsledky nejsou nějak zkreslené.

Na začátku výzkumného šetření můžeme vidět, že jsem si stanovila několik dílčích cílů. Které bych ráda objasnila.

První dílčí cíl zjišťoval, zda žáci umí hospodařit s penězi a za co utrací.

Nejdříve bych se věnovala žákům pátého ročníku. Vzhledem k věku jsou odpovědi adekvátní a neuvědomují si, jak je tato otázka důležitá. Nejvíce žáci pátého ročníku utrácejí za jídlo a pití a to celkem 10 žáků, kteří tvoří 42 %. Pouze o dva žáky méně, tedy osm žáků, kteří tvoří 33 % utrácejí za sladkosti. Tři žáci, kteří tvoří 13 % utrácejí za hračky nebo hry, dva žáci (8 %) utrácejí za jejich zvířátka, aby jim koupili to, co zrovna potřebují a jeden žák, který tvoří 4 % si peníze šetří na dárky pro rodinu, zejména na Vánoce. Myslím, že tato skutečnost je věkem a žáci si tuto skutečnost ještě neuvědomují.

U žáků devátého ročníku bych komentovala odpovědi na tuto otázku podobně. Nejvíce žáků, celkem je jich 11, kteří tvoří 46 % utrácejí peníze za jídlo, jak jsem již zmínila, myslím si, že je to díky volným hodinám, které žáci v devátém ročníku mají. Celkem osm žáků, kteří tvoří 33 % investují peníze do jejich koníčků, což velice oceňuji. Zejména vstupy do sportovních center či náklady na koníčky, které jsou s tím spojené. Tři žáci utrácejí nejvíce za oblečení, pod těmito třemi žáky si můžeme představit 13 % z dotazovaných žáků. Dva žáci (8 %) utrácejí za elektroniku, zejména za počítače či hry.

Druhý dílčí cíl zjišťoval, zda je pro žáky důležité, aby si šetřili a tvořili si finanční rezervu.

Opět bych začala u žáků pátého ročníku. Celkem 20 žáků, kteří tvoří 83 % uvedli, že je dle nich důležité si spořit, zejména, aby měli peníze na horší časy a do budoucna. Uvedli, že si šetří, aby si pak mohli koupit to, co chtějí nebo dárky pro rodinu. Tři žáci uvedli, že dle nich není důležité si spořit, v procentech to bylo celkem 13 % žáků. Pouze jeden žák, který tvoří 4 % uvedl, že neví, zda je důležité si šetřit.

U žáků devátého ročníku byly odpovědi zcela totožné. Celkem 21 žáků, celkem 88 % uvedlo, že spoření je důležité. Stejně jako žáci pátého ročníku, myslí žáci deváté třídy na jejich budoucnost a na to, že může nastat horší doba a je dobré mít finanční rezervu. Dva žáci, celkem 8 % uvedli, že dle nich není šetření si peněz potřeba a jeden žák, který zaujímá 4 % na tuto otázku neodpověděl.

Třetí dílčí cíl zjišťoval, zda si žáci uvědomují využití finanční gramotnosti v praxi.

Žáci měli odpovídat na otázku, jak by se zachovali v případě rodiny Novákových. Tato otázka mě příjemně překvapila, kdy téměř všichni žáci, celkem jich bylo 23, kteří tvořili 96 % uvedli, že bude dobré, aby si rodina Nováková na auto šetřila a koupila si je později, než aby je splácela 20 let a částku přeplatila. Pouze jeden žák (4 %) uvedl, že je lepší si na auto půjčit od banky a částku přeplatit.

Čtvrtým a posledním dílčím cílem bylo, zda žáci devátých ročníků rozumí pojům z oblasti finanční gramotnosti.

Zda žáci rozumí těmto pojům jsme mohli zjistit na třech otázkách, které jsem žákům v dotazníku položila. První dvě otázky se věnovaly, zda žáci porozumí jednotlivým typům rozpočtům. U první otázky, zda jak se jmenuje rozpočet, kdy jsou příjmy nižší, než výdaje odpovědělo správně 22 žáků, kteří tvoří 92 %. Špatně odpověděli dva žáci, kteří tvoří 8 %. Druhá otázka byla zaměřena na to, že až si budou žáci jednoho dne tvořit vlastní či rodinný rozpočet, tak aby věděli, jaký typ rozpočtu je dobré mít. Správně odpovědělo 19 žáků, kteří tvoří 79 %. Zbýlý počet žáků buď nevěděl nebo odpověděl špatně. Poslední otázka se zaměřovala na to, zda žáci rozumí pojmu hrubá mzda. V dnešní době se s tímto pojmem setkávají čím dál častěji a je dobré, aby tomuto pojmu rozuměli. Celkem 20 žáků, tvořících 83 % ví, co to pojem hrubá mzda znamená. Zbylí čtyři žáci buď neví nebo nedokázali tento pojem správně vysvětlit.

7. Závěr

Bakalářská práce se věnuje oblasti finanční gramotnosti žáků na Základní škole náměstí Míru 3 v Brně. V dnešní době je výuka finanční gramotnosti častým tématem a já jsem chtěla zjistit, jak jsou na tom žáci základní školy, na které pracuji. Výuka finanční gramotnosti je podporována kromě škol samotných i různými projekty, do kterých se základní školy mohou zapojit.

V teoretické části jsem se zabývala pojmy z oblasti finanční gramotnosti, na výuku finanční gramotnosti na mnou vybrané základní škole, na vymezení oblasti finanční gramotnosti v oblasti Školního vzdělávacího programu a Rámcového vzdělávacího programu, který jej určen pro základní školy. Zmínila jsem zde i strategické dokumenty, které s výukou finanční gramotnosti úzce souvisí.

V praktické části jsem se zabývala dotazníkovým šetřením. Na začátku jsem si stanovila čtyři dílčí cíle, které jsem ve shrnutí okomentovala. Shrnula jsem také, za co nejvíce žáci utrácejí a jaká je dle nich přijatelná měsíční výše kapesného. Zabývala jsem se i tím, zda se žáci orientují v pojmech a uvědomují si důležitost porozumět učivo finanční gramotnosti a také jak nakládají s penězi a zda si šetří. Tuto poslední část, kdy jsem se dozvěděla, že většina žáků si peníze šetří, považuji v dnešní době za úspěšnou.

Věřím, že bude tato práce přínosem nejen pro mé kolegy, ale i pro ostatní, kteří se chtějí seznámit s daným tématem.

8. Seznam použité literatury a zdroje

Tištěné zdroje:

Altmanová, J. a kol., Gramotnosti ve zdělávání: příručka pro učitele. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0.

Dittrichová, J., Svobodová, L., Sokal, I. a Jindea, V. *Základy financí*. Druhé vydání. Hradec Králové: Nakladatelství Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-409-0.

Gavora, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000 ISBN80-5931-79-6.

Hedvičáková, M., Sokolová, M., Dittrichová, J., Ptáčková, J. a Soukalová, S., *Ekonomická gramotnost*. První vydání. Hradec Králové: Nakladatelství Gaudeamus, 2015. ISBN 978-80-7435-554-7.

Jakeš, P., Finanční gramotnost pro druhý stupeň základní školy. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 978-80-7373-089-5.

Jílek, J. Peníze a měnová politika. První vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2004. ISBN 80-247-0769-1.

Laniado, N. (2002). *Děti a peníze*. Vyd. 1 Praha: Portál

Maňák, J., & švec, V. (2004) *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido

Matějček, Z. (2017). *Rodiče a děti*. Praha: Vyšehrad

Noveský, I., Slabikář finanční gramotnosti, Cofet, (2009), ISBN 8025442071

Opletalová, A., & Kvintová, J. (2014). *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci

Průcha, J., (2009). *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál

Průcha J., Walterová E. a Mreš, J., *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995, ISBN 80-7178-029-4.

Riegel, K. (2007). *Ekonomická psychologie*. Praha: Grada.

Elektronické zdroje

Česká škola: Standard finanční gramotnosti. *Česká škola*. [online] Dostupné z:

<http://www.ceskaskola.cz/2017/07/standard-financni-gramotnosti.html>

Dáme na vás: Participativní rozpočet do škol. Magistrát města Brna. [online] Dostupné z :

<https://paro.damenavas.cz/participativni-rozpocet-do-skol/>

Inflace. *Česká národní banka*. [online] Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>

Mallows, D., Co je to gramotnost? [online] Dostupné z:

<http://provzdelavani.nuv.cz/clanky/ze-zahranici/co-je-gramotnost>

Ministerstvo financí ČR (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání*. [online] Dostupné

z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2010>

Ministerstvo financí ČR (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání 2. 0.* [online]

Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0>

Ministerstvo financí ČR. *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat. Strategické dokumenty* [online] Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online] Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/>

ŠVP Základní školy v Brně náměstí Míru 3 [online] Dostupné z: <https://zsmirubrno.cz/o-skole/skolni-vzdelavaci-program>

9. Seznam grafů

Graf 1.....	28
Graf 2.....	29
Graf 3.....	30
Graf 4.....	31
Graf 5.....	32
Graf 6.....	33
Graf 7.....	34
Graf 8.....	35
Graf 9.....	36
Graf 10.....	37
Graf 11.....	38
Graf 12.....	39
Graf 13.....	40
Graf 14.....	41
Graf 15.....	42
Graf 16.....	43
Graf 17.....	44
Graf 18.....	45
Graf 19.....	46
Graf 20.....	47
Graf 21.....	48
Graf 22.....	49
Graf 23.....	50
Graf 24.....	51
Graf 25.....	52
Graf 26.....	53
Graf 27.....	54
Graf 28.....	55
Graf 29.....	56
Graf 30.....	57
Graf 31.....	58

Graf 32.....	59
Graf 33.....	60
Graf 34.....	61

10. Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro žáky 5. ročníku

Příloha č. 2 – Dotazník pro žáky 9. ročníku

Příloha č. 1

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI PRO 5. ROČNÍK ZŠ

Dobrý den milí žáci,

jmenuji se Tereza Košecová a studuji 3. ročník bakalářského studia na Pedagogické fakultě v Olomouci. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto dotazníku, který využiji ke své bakalářské práci. Moje bakalářská práce se zaměřuje na oblast finanční gramotnosti žáků na ZŠ. Odpovídejte, prosím, podle pravdy. Odpovědi jsou anonymní. Po vyhodnocení všech dotazníků budou odpovědi skartovány, dotazník bude sloužit pouze k mým účelům při tvorbě závěrečné bakalářské práce.

Děkuji za Vaši ochotu a čas.

Tereza Košecová

1) Jsem:

a) dívka b) chlapec

2) Dostáváš kapesné?

a) ANO b) NE

3) Pokud ano, jak často kapesné dostáváš?

a) týdně b) měsíčně c) když si řeknu

4) Jaká je výše tvého kapesného?

a) 1–50 Kč c) 101–200 Kč e) 301–400 Kč
b) 51–100 Kč d) 201–300 Kč f) 400 a více Kč

5) Jaká je dle tebe ideální výše kapesného za měsíc? _____

6) Dostáváš peníze k Vánocům, narozeninám, svátku nebo za vysvědčení?

a) ANO b) NE

7) Šetříš si peníze?

a) ANO b) NE

8) Pokud ano, na co? (odpověď napiš na řádek níže)

9) Za co nejčastěji utrácíš? (odpověď napiš na řádek níže)

10) Je dle tebe důležité si spořit? Proč ano?

11) Máš zřízený účet?

a) ANO b) NE

12) Pokud ano, u jaké banky? _____

13) Jaká si myslíš, že je průměrná mzda v ČR? _____

14) Jaké povolání by dle tebe mělo mít za měsíc nejvyšší mzdu a proč?

(odpověď napiš na řádek níže)

15) Jaké povolání by dle tebe mělo mít za měsíc nejnižší mzdu a proč?

(odpověď napiš na řádek níže)

16) Rodina Nováková si chce pořídit nové auto. Nemá na něj ale našetřené peníze. Co bude pro rodinu nejlepší řešení?

a) postupně si šetřit a auto si koupit později

b) půjčit si od banky a auto 20 let splácet

c) koupit si auto od známého, který má autobazar a dá jim auto za dobré peníze, ale rodina nebude vědět, v jakém je auto stavu

Děkuji ještě jednou za vyplnění dotazníku. Přeji Vám mnoho studijních úspěchů.

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI PRO 9. ROČNÍK ZŠ

Dobrý den milí žáci,

jmenuji se Tereza Košecová a studuji 3. ročník bakalářského studia na Pedagogické fakultě v Olomouci. Ráda bych Vás poprosila o vyplnění tohoto dotazníku, který využiji ke své bakalářské práci. Moje bakalářská práce se zaměřuje na oblast finanční gramotnosti žáků na ZŠ. Odpovídejte, prosím, podle pravdy. Odpovědi jsou anonymní. Po vyhodnocení všech dotazníků budou odpovědi skartovány, dotazník bude sloužit pouze k mým účelům při tvorbě závěrečné bakalářské práce.

Děkuji za Vaši ochotu a čas.

Tereza Košecová

1) Jsem:

- a) dívka b) chlapec

2) Dostáváš kapesné?

- a) ANO b) NE

3) Pokud ano, jak často kapesné dostáváš?

- a) týdně b) měsíčně c) když si řeknu

4) Jaká je výše tvého kapesného?

- a) 1–50 Kč c) 101–200 Kč e) 301–400 Kč
b) 51–100 Kč d) 201–300 Kč f) 400 a více Kč

5) Jaká je dle tebe ideální výše kapesného za měsíc? _____

6) Dostáváš peníze k Vánocům, narozeninám, svátku nebo za vysvědčení?

- a) ANO b) NE

7) Šetříš si peníze?

- a) ANO b) NE

8) Pokud ano, na co? (odpověď napiš na řádek níže)

9) Za co nejčastěji utrácíš? (odpověď napiš na řádek níže)

10) Je dle tebe důležité si spořit? Proč ano?

11) Máš zřízený účet?

a) ANO b) NE

12) Pokud ano, u jaké banky? _____

13) Jaká si myslíš, že je průměrná mzda v ČR? _____

**14) Jaké povolání by dle tebe mělo mít za měsíc nejvyšší mzdu a proč?
(odpověď napiš na řádek níže)**

**15) Jaké povolání by dle tebe mělo mít za měsíc nejnižší mzdu a proč?
(odpověď napiš na řádek níže)**

16) Jak se jmenuje rozpočet, kde jsou nižší příjmy než výdaje?

a) rozpočet přebytkový

b) rozpočet schodkový

c) rozpočet vyrovnaný

17) Jaký typ rozpočtu je dle tebe nejlepší mít? _____

18) Co je to čistá mzda? (odpověď napiš na řádek níže)

Děkuji ještě jednou za vyplnění dotazníku. Přeji Vám mnoho studijních úspěchů.

Tereza Košecová